

Nazdar!
Sokolské souzvuky
č. 3 – březen 2019
Ročník 9.

*„Svaly a odvaha navždy!
Co dává sílu životu, dává sílu smrti.
A mrtví kráčejí vpřed právě tak, jako kráčejí vpřed živí.
A budoucnost není o nic nejistější než přítomnost!
Netrvá nic než osobní vlastnosti!*

*Veliké město je to, které má největší muže a ženy,
I kdyby to bylo jen několik zchátralých chatrčí,
Je to největší město na celém světě!“*

(Walt Whitman)

Obsah:

Úvodní slovo

Nazývejme věci pravými jmény

Metodika

Zdravý pohyb a fyzická kondice

Drobná zábavná cvičení

Jarní říkadla

Nejenom pohybem živ je sokol...

Budoucnost Sokola - jak ji vidí členstvo

Odpověď sestry Pavly Skokanové

Úvaha o směřování Sokola

O čem však nelze diskutovat

Naléhavá potřeba návratu k Masarykovi

15. března 1939

Kaleidoskop –

Češi proti Římu

„Masaryk nás svolává..“

Bitva u Sokolova

11. března 1848 – Svatováclavské lázně

Václav Matěj Kramerius a Česká expedice

Prokop Diviš kontra Benjamin Franklin

Hokej – morální odplata

Za žlutou šípkou na konec světa

Národní parky a ChKO

Naše Jizerky

Zprávy z žup a jednot

Komise pro práci s mládeží a seniory při VO ČOS

Slet žup Libereckého kraje

S hlubokou lítostí oznamujeme...

Hold dlouhověkým sokolkám

Jeden z těch, kteří zaplatili...

Závěrečné slovo

Upozornění a vzpomínka Jana Masaryka

Úvodní slovo

Nazývejme věci pravými jmény - a držme se faktů.

V poslední době se soustavně setkáváme s překrucováním právě těch faktů, které měly stěžejní význam pro občany, historii i budoucnost našeho státu. Je to nebezpečná praxe, která poškozují národní identitu svobodné České republiky a desorientuje především mladší část populace, která celou řadu těchto faktů nepamatuje - a nemůže pamatovat - z vlastní zkušenosti.

Znalost historických faktů rozhodně nevyvolává jakýkoliv šovinismus – naopak, musíme se hlásit k činorodému vlastenectví, které dokáže hodnotit naše postavení v současné Evropě a brát si poučení z událostí, které se staly a které výrazně poznamenávaly vývoj a celou existenci dnešní České republiky.

Přiblížilo se nechvalně známé výročí – 15. březen 1939, den, kdy Hitler dokázal, že všechny uzavřené smlouvy jsou mu pouze k smíchu – vojáci Wehrmachtu vstoupili na území státu, kterému Německo Hitlerovými ústy, slíbilo veřejně další bezpečnost a stabilitu. Končila tzv. Druhá republika a byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava – a naši odvčci západní spojenci se radovali, že zachovali Evropě a světu mír (jak se ukázalo, ne na dlouho!).

Rozhodně nechceme a ani nemůžeme ignorovat tato fakta, i když se můžeme důvodně domnívat, že se to našim dnešním přátelům v EU nebude líbit. Mnichov nemůžeme prezentovat jako „dohodu“ – byl to naprosto protiprávní akt, který zasáhl do pravomoci regulérního samostatného státu, nebyla to „dohoda“ mezi Hitlerem a mocnostmi, které později na své jednání tvrdě doplatily. Byla to zrada a zbabělost v tom nejhorším slova smyslu – jakákoliv diskuse na toto téma, ospravedlňování, že šlo o zachování míru – je naprostý nesmysl!

Budu – li teď citovat Masaryka, cituji uznávanou morální autoritu, která má své nezastupitelné místo u nás doma i ve světě. *„Lid potřebuje pravdy a poctivosti a proto bud’ především poctivý každý sám k sobě!“*

Budeme – li poctiví sami k sobě i k dějům, které v minulých staletích vytvářely charakter českého národa, je nutno znát a oceňovat podle pravdy období husitské, dobu národního obrození směřující pomalu, ale jistě k emancipaci našeho národa, vznik republiky, úlohu legií jako elitní armády státu, který legálně ještě neexistuje, kulturní, vzdělanostní i průmyslový rozvoj státu v období první republiky i statečný odpor většiny našich občanů v období nesvobody za druhé světové války. Stejně tak nám nemůže být lhostejný postoj části naší veřejnosti, která naprosto nekriticky hodnotí období komunistické totality a zaměňuje např. úlohu ruské armády v roce 1945 a 1968.

Žijeme v 21. století a člověk by očekával, že lidstvo od svých začátků v jeskyních do dnešní moderní doby, zmoudřelo. Bohužel, asi to není tak docela pravda. Stále místo chladného rozumu vládnou vášně, význam poctivé denní práce je zpochybňován pro nekritický obdiv a vyzdvihování kultu peněz a úspěchu za každou cenu, stále někde na zeměkouli řinčí zbraně a umírají neviní lidé a děti. Je to tím horší, že většina medií podléhá tlaku kapitálu a politiky – a šíří zkreslené informace, polopravdy a často vyslovené lži!

Je nutno se bránit – a to je možné jedině používáním vlastního rozumu, hledáním a přitakáváním dobru, což je často obtížnější než odpírání zlu, bránit se vzájemnou tolerancí, ale i pevným postojem svobodných, rozumných a nebojácných lidí! A to už jsme se zase vrátili k Sokolu a jeho úkolům v dnešní republice.

Jarina Žitná

Metodika

Zdravý pohyb a fyzická kondice

Slovo kondice se dnes skloňuje ve všech možných pádech, dobrá fyzická kondice totiž umožňuje člověku vyrovnávat se s problémy denního života, nepodléhat stresovým faktorům a bránit se především onemocněním srdce a cévního systému, případně i dalším civilizačním chorobám.

Fyzická kondice spočívá v poměru svalové hmoty a tělesného tuku v těle. Zvýšenou fyzickou aktivitou dochází k žádoucím změnám – odbourávání tělesného tuku a zvětšování svalové hmoty. Navenek se to často projevuje hubnutím, ale je to především změna poměru mezi oběma jmenovanými složkami ve prospěch svalové hmoty.

Pohyb by měl být kompenzací sedavého zaměstnání a růst svalové hmoty umožňuje zároveň zvýšení fyzické aktivity člověka. Zároveň posiluje kardiovaskulární systém (srdce a cévní systém) a zvyšuje odolnost proti civilizačním chorobám. Organismus, který je „ve formě“ projevuje více energie a chuti do života, lépe odolává ataku nejruznějších běžných chorob.

Zvyšování, ve starším věku udržování, fyzické kondice našich cvičenců patří k základním požadavkům při přípravě programu sokolských cvičebních hodin.

Rozeznáváme tzv. - zdravotně orientovanou zdatnost

- výkonnostně sportovní zdatnost

V obou případech jde o svalovou sílu a vytrvalost, zdatnost kardiovaskulárního systému a flexibilitu svalového aparátu, nelze zapomenout ani na nervosvalovou koordinaci. K tomu u výkonnostně sportovní zdatnosti přibývají ještě další specificky orientované cíle – rychlost, hbitost, reakční čas, atd.

Zdatný, dobře připravený kardiovaskulární systém zabezpečuje zvýšenou schopnost dopravy kyslíku do svalů. Nedostatek okysličení se projevuje zadýcháváním, únavou a bolestí svalů. Společně se svalovou silou a dostatečnou flexibilitou znamená prevenci proti degenerativním onemocněním, zvyšuje odolnost proti stresu a psychické zátěži, tzn. že organismus je dobře připraven snášet i zvýšenou námahu ať už fyzickou nebo psychickou.

Zdravý pohyb má vliv na utváření pěkné postavy, snižuje tělesnou váhu, je ochranou proti stresu, úzkostmi, depresi i pocitům méněcennosti.

Trénink by měl být všestranný, tzn. zahrnovat jak aerobní cvičení (spalování tuku a vytrvalost), tak i silové posilování. Prakticky sem patří pravidelné běhání nebo alespoň svižná chůze (alespoň 30 minut denně). Zátěž se zvětšuje střídáním úseků chůze a běhu (prodlužuje se postupně běhová fáze), stejný účinek má i jízda na kole nebo na běžkách, případně plavání.

Vytrvalostní cvičení (běh) je nutno provádět v tzv. „aerobním pásmu“, to je takové zatížení, které ještě dovoluje průběžné mluvení při výkonu.

Vytrvalostní cvičení se doplňuje cvičením silovým, které buduje svalovou hmotu. Sem patří klasická aerobní cvičení, zahřátí organismu, protahování a posilování, které je hlavním programem sokolských cvičebních hodin, především žen různých věkových skupin.

Rovnoměrné formování a modelování postavy ať už komplexní nebo zaměřené na určité části těla nebo svalové skupiny má svá zákonitosti a pravidla – přechází od zahřátí a základního rozcvičení přes protahování až k cílenému posilování (komplexní nebo svalové skupiny). Cvičíme při hudbě různého charakteru (podle věku a zájmu cvičenek) a nesmíme zapomínat, že má – li být naše práce úspěšná, je nutno aby cvičení bylo

dostatečně pestré a zábavné. Jednotlivé prvky opakujeme, zařazujeme do jednoduchých vazeb, střídáme tempo cvičení i práci částí těla, využíváme hudební doprovod i vymezený prostor a čas! Cvičení zpestřujeme použitím náčiní! Nikdy nezapomínáme na věkový a fyzický stav vybrané kategorie, Chcete-li být úspěšní, musíte předem zhodnotit možnosti skupiny, ale vždy položit symbolickou laťku o něco málo výše – jinak cvičení ztrácí na zajímavosti a přitažlivosti.

Článek o významu pohybu pro fyzickou kondici člověka se však netýká - a nemá týkat - pouze tréninku žen. Nežádoucí stav – často způsobovaný i nevhodným způsobem stravování - musíme konstatovat u našich dětí a mládeže, rozhodně není v pořádku. Není žádným tajemstvím, že obezita ohrožuje nejen dospělé, ale že se týká i mládeže. A není to pouze samotná obezita, ale především vztah k pohybu jako takovému, který je na pováženu. Podle průzkumu provedeného na školách se obecně kondice našich dětí snižuje, roste počet obézních jedinců, výsledky ve sportu jsou stále horší. V oblibě jsou především kolektivní sporty – florbal, fotbal – děti nemají rády rozcvičku v pravidelné hodině, nechápou, proč je před výkonem nutná. (Přiznávám se, že jsme jako dorostenky rozcvičku také nemilovaly, braly jsme ji jako nutné zlo, které ubírá čas cvičení na náradí, které jsme milovaly). Podle provedeného průzkumu na školách dětem dělá potíže šplh, mají problémy i se základními akrobatickými prvky jako je kotoul, rovněž i srovnání s dosaženými výsledky v atletických disciplínách není pro dnešní populaci příznivé. Před 15 lety byly výsledky lepší. S dospíváním kondice spíše klesá, hodiny sportovních her ve školách navštěvuje sotva polovina dětí. Klesá autorita rodičů, učitelů, trenérů, ale naopak se více uplatňuje vliv tzv. „part“, který nemusí být právě kladný. V ČR trpí nadváhou 13 % dětí v období 6 – 10 let, situace u starších dětí je ještě horší. Uvádí se, že ve stáří 11 – 15 let trpí nadváhou 14 % chlapců a 10 % dívek. Celkově se nadváha zvýšila v posledních třech letech o 5 %, obezitou dnes trpí asi 425 tisíc lidí.

Přes stále důraznější varování lékařů se situace nijak nelepší. Dala by se zlepšit důslednou spoluprací rodiny, školy, učitelů, medií, velký kus práce mají před sebou sokolští cvičitelé a trenéři. Jde o získání uvědomělého vztahu k pohybu (jakéhokoliv druhu), přitažlivost cvičebního programu a naprosto nutné vytváření pohodové atmosféry ve cvičebních hodinách nebo při tréninku.

Jsem celoživotní kantorka a cvičitelka a dobře znám výhody i nevýhody těchto profesí. Kantor má rozhodně výhodu profesionálního vzdělání, měl by být především dobrým metodikem – ale přece jenom je fakt, že většinou je dobrý cvičitel dětem blíže. Ve většině případů děti cvičitelům tykají nebo je oslovují křestním jménem – to samo je sblížuje a děti jsou obvykle otevřenější spíše ke cvičiteli než k učiteli a jeho rady a připomínky přijímají lépe, hlavně když je cvičitel pro ně autoritou. Vytváření a růst skupin dětí (i dospělých) je předpokladem k úspěchu a šíření především automatické potřeby pohybu u zdravých jedinců každého stáří.

Zdravý, kondičně zdatný jedinec je základním předpokladem každé společnosti a jejího fungování. Šíření „osvěty“ v celé veřejnosti je nezbytné pro její zdraví a akceschopnost. Zdravý životní styl je jedním z úkolů sokolského cvičení a všichni bychom si to měli uvědomovat.

Takže, kantoři – tělocvikáři a cvičitelé a trenéři – spojte se! Máte před sebou velký kus práce!

Jarina Žitná

Drobná zábavná cvičení

Jsou oblíbená a užitečná především ve cvičení žactva. Nenásilnou a spíš zábavnou formou procvičují tělesnou zdatnost, především hbitost, mrštnost, obratnost a svalovou sílu cvičenců.

Vzhledem k tomu, že jejich zařazení budí většinou veselí a určité uvolnění běžné formy cvičební jednotky, je nutno, aby cvičitel zvýšil svou pozornost a nedovolil jakoukoliv nekázeň. Cvičíme na žíněnkách, koberci nebo podložkách.

V následujících řádcích uvedeme cvičení obratnosti jednotlivců, dvojic, trojic a celých družstev bez náčiní, v příštím čísle i s náčiním.

Cvičení jednotlivců:

- 1) ZH – klek - volně připažit
Skokem dřep a stoj – bez opory paží, pouze jejich švihem vpřed
- 2) ZP – klek - skrčit obě nohy v kolenou a uchopit se za nártý
Chůze po kolenou vpřed, vzad, stranou (pozor, provádět pouze na měkké podložce – žíněnce!!)
- 3) ZP – vzpor ležmo vpředu
Drobnými krůčky přejít vpřed mezi pažemi do vzporu ležmo vzadu a zpět (průchozí polohou je vzpor dřepmo!)
- 4) ZP – stoj - volně připažit
„Kozáček“ – do přednožení i do unožení

Cvičení dvojic:

- 1) ZP – dvojice čelem k sobě, leh pravými boky těsně vedle sebe, pravou uchopit „soupeře“ za pravé rameno
Několik švihů pravou do přednožení, v přednožení „zaháknout“ vzájemně pravou a přehodit tlakem končetiny soupeře do kotoulu vzad (totéž opačně – na levou! Švihy vždy vnitřní nohou!)
- 2) Cvičenec A leh pokrčmo – předpažit
Cvičenec B – stoj na ramenou, ramena na pažích cvičence A, rukama dohmat na kolena cvičence A
- 3) Cvičenec A - leh pokrčit přednožmo – předpažit
Cvičenec B - položit se břichem na chodidla pokrčených nohou cvičence A a spojit se s cvičencem A rukama
Cvičenec A zvolna napíná nohy - cvičenec B přechází do vzporu ležmo oporem paží se cvičencem A (trup i nohy v jedné přímce, vodorovně!!)
- 4) Cvičenec A vzpor klečmo
Cvičenec B ho podleze a zavěs nohama i pažemi za trup cvičence A – pohyb celé dvojice vpřed, vzad, stranou
- 5) „Trakař“ – cvičenec A vzpor ležmo, cvičenec B stoj, uchopit nohy cvič. A a zvednout – pohyb vřed, vzad, stranou (výhodnější – cvičenec B uchopí nohy cvičence A přibližně pod kolena, zabrání se tak nežádoucímu prohnutí páteře v bedrech!)

Cvičení trojic:

- 1) ZP - trojice ve stoji za sebou
Cvičenec A – stoj, cvičenec B rovný předklon, uchopit cvičence A kolem pasu, cvičenec C nasedne na záda cvičence B a přidržuje se ramen cvičence A
Obměna – cvičenec C – stoj na zádech „béčka“ (obtížnější – rovnováha!)
Pohyb trojice vpřed, vzad i do strany
- 2) ZP – trojice za sebou

Cvičenec A i B vzpor ležmo – „áčko“ položí nohy na ramena cvičence B, cvičenec C uchopí za nohy (lépe pod kolena) cvičence B – spojená trojice se pohybuje vpřed, vzad a stranou

- 3) „Dvojitý trakař“ - cvičenec A vzpor ležmo, cvičenec B totéž, ale na zádech cvičence A (dlaně na ramena), cvičenec C uchopí rukama nohy cvičence A, cvičenec B položí nohy na ramena cvičence C – pohyb vpřed, vzad, stranou (Pozor! Obtížné cvičení, hodí se spíš pro vyspělejší cvičence!)
- 4) ZP – trojice vedle sebe
Krajní cvičenci vytvoří ze spojených rukou „sedátko“ – na něm přenos středního cvičence – v sedu nebo ve stoji (střední cvičenec se opírá o ramena krajních – (obtížné)
- 5) ZP – trojice za sebou
Prostřední cvičenec vzpor ležmo na ramenou krajních cvičenců – tzn. vzpor na ramenou cvičence A, nohy na ramenou cvičence C – pohyb vpřed, vzad do strany (pouze pro vyspělé cvičence!)

Společné cvičení družstva:

- 1) *Cvičenci jsou organizováni v kruhu*, rozdělení na liché – A a sudé - B.
Cvičenci A sed v kruhu, kotníky u sebe ve středu kruhu,
Cvičenci B stoj. Všichni spojit za ruce, cvičenci A jsou v závěsu na pažích cvičenců B (trup zvednout ze země)- Cvičenci B zvolna chůze po kruhu, cvičenci B „se vezou“, ale je nutno provádět malé krůčky stranou v podstatě na místě ve středu kruhu!
- 2) Cvičenci A se spojí v kruhu pevně za ruce, Cvičenci B nasednou na spojené paže a pomáhají si udržet rovnováhu oporem o ramena sousedů. Volný pohyb po kruhu – vpravo i vlevo.
- 3) Cvičenci A klek sedmo – hluboký ohnutý předklon trupu i hlavy, paže těsně k tělu. Cvičenci B během přeskoky přes cvičence A.
Obměna – cvičenci A stoj rozkročný – předklon trupu i hlavy, dlaně opřít o kolena – cvičenci B během přeskoky roznožmo.
- 4) *Cvičenci jsou organizováni v zástupu, případně v řadě* – rozdělení na sudé A a liché B stále platí.
Stejně jako „cvičení trojic“ číslo 2, ale spojuje se více cvičenců za sebou, (ve stoji je pouze poslední cvičenec!)
- 5) ZP - vázaný dřep – cvičenci jsou v řadě- „kozáček“ (řada by se neměla přetrhnout!)
- 6) Zástup - vzpor ležmo vysazeně oporem o kotníky cvičence před sebou. V tomto postavení se celá „housenka“ pohybuje vpřed.
- 7) Cvičenci těsně vedle sebe v řadě leh pokrčmo (chodidla celou plochou na podložce). Poslední cvičenec v řadě vzpor ležmo oporem rukama o kolena sousedního cvičence a vloží nohy do jeho připravených rukou, ručkuje po pokrčených kolenou cvičenců v řadě a ti si postupně předávají jeho nohy.
- 8) Všichni cvičenci leh na břicho těsně vedle sebe – vzpažit
Poslední cvičenec leh napříč družstvem (přibližně na hýždě) – vzpažit (zpevnit), cvičenci v družstvu pomalu „válí sudy“, ležící cvičenec po nich pasivně postupuje („jede“) vpřed (jako po válkách)

V příštím čísle drobná zábavná cvičení s použitím náčiní.

Příjemnou zábavu a hodně legrace přeje Jarina Žitná

Jarní říkadla

Jaro

Haló, haló, voláme tě jaro,

voláme tě sluníčko,
zahřej nám tváře maličko,
haló, haló, voláme tě sluníčko,
zahřívej nám i zrníčko, haló, haló.

*ruce k ústům jako trychtýř, otáčení do stran,
voláme haló*

*ruce do vzpažení
pohladíme tváře
opakujeme volání a vzpažení
dřep, pohladíme zrníčko v zemi, vztyk a voláme
haló*

Keř

V teplém vzduchu nevěř, věř,
protáhl se starý keř.
Zatřepetal větvíčkami,
vítáme vás staří známí.
Honem, honem poupata,
slunce už je ze zlata.

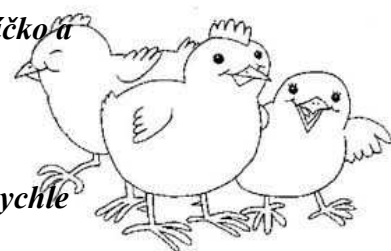
*pohladíme dlaně, zakroutíme hlavou
protáhneme se do vzpažení a stoje na špičkách
stoj na celé plosce nohou, třepetání dlaní a prstů
předklony hlavy
ukazujeme do stran, dolů i nahoru poupata
velký kruh oběma rukama nad hlavou*

Kuřátko / pomůcka: plastový obal od kinder vajíčka; cílem je nácvik rytmizace/

Ťuky, ťuky, ťukalo, ze skořápky volalo!
Ťuky, ťuky ve vajíčku,
nemám místo pro hlavičku,
Ťuky, ťuky, ťuk a najednou puk!
Vejde puklo, na svět juklo kuřátko.

*děti sedí, v každé ruce kinder vajíčko a
ťukají s nimi do rytmu o zem*

*na slovu puk hlasitý úder
na slovo kuřátko ťukáme velmi rychle*

Semínko

Z malinkého semínka, které v zimě spí,
roste, roste rostlinka, když se probudí.
Protáhne se, protřepá, vykukuje do světa.
Povystrčí hlavičku, leze z hlíny ven.
Ukáže se sluníčku: „Přeji dobrý den!“

*jdeme do dřepu, hlavičky na kolena
zvedneme hlavu, pomalu rosteme do stoje
protáhneme se, protřepáme ruce, nohy
otáčíme hlavu vlevo, vpravo
ruce do vzpažení, předklon*

Rostlinka

Semínko malé v zemi spí,
vtom sluníčko ho probudí.
Semínko pomalu zvedá hlavu,
vystrčí lístečky na boží slávu.
Kořínky v zemi, stonek jak nit',
nahore kvítek - sluníčko sviť.
Rostu a rostu, až rostlinka jsem,
celý svět zkrásní, když na zemi jsem.

*stulení do klubíčka spinkají děti na zemi
rodič/cvičitelka je pohlazením probudí
děti zvednou hlavu a posadí se
zvedne ruce do upažení
vztyk, stoj spatný
ruce do svícnu
ruce do vzpažení, stoj na špičkách
otočení o 360°*

Sedmikráska

Když **sluníčko** vychází,
Sedmikráska vstává.
Načeše si obočí,

na motýlky mává.
Když sluníčko zapadá,

Sedmikráska chřadne,
ke spánku se ukládá do postýlky chladné.

Sluníčko

Sluníčko se probudilo

na oblohu vyskočilo,
umylo se v ranní rose,
zamrkalo, protáhlo se.

Tráva, Jan Noha

Z jara ona první vstává,
sníh si z hlavy setřepává,
v létě pod kosou se sklóní
a až k hvězdám sladce voní,
na podzim, když vítr skučí,
bere zemi do náručí,

v zimě v polích, na zahradě,

peřinu přitáhne k bradě,
aby z jara první vstala,
sníh si z hlavy setřepala.

Zajíček

Zajíčku, bratříčku,
natáhni uši,
povystrč bradičku.

Teď ti to sluší!
Zahýbej ušima,
ukaž nám zuby,
naš malý zajíček
pěkně to umí!

*dřep
spojené ruce před sebou a zvedáme se do stoje
střídavě pravou a levou rukou před obličejem,
jako češeme obočí
máváme motýlkům
ze stoje klesáme do dřepu, ruce spojené
před tělem*

*dřep
dlaně pak střídavě přikládáme k pravé a levé
tváři jako když spinkáme*

*děti stojí, zavřené oči/přikryté dlaní;
otevřeme/odkryjeme oči*

*poskok snožmo na místě
naznačíme dlaní umývání
zamrkáme a protáhneme se*

*dřep a vztyk do stoje spatného
otřeseme sníh z vlasů
předklon
vzpřim, "nasáváme" vzduch
ruce k ústům jako trychtýř, otáčení do stran
rodič vezme dítě do náruče, PD dítě se obejmě
překříženými pažemi*

*otočení do kola o 360°, postavit děti na
zem
stoj spatný, dřep a předklonit hlavu ke kolenům
dřep a vztyk do stoje spatného
otřeseme sníh z vlasů*

*ruce v bok, natáčíme tělo do stran
ruce zatahají za uši
vystrčíme bradu vpřed
ruce v bok, natáčíme tělo do stran
ruce zatahají za uši
široký úsměv, ukážeme zoubky
ruce v bok, otáčíme se do kola*

A na konec jedna koleda

Koleda, koleda jarní trávo,
ať je tady všechno zdravo,
koleda, koleda travičko,
vyskoč aspoň maličko,
a pak ještě výš,
udělej nám skrýš,
pro **zajíčka**, pro vajíčka
i pro toho koledníčka,
který pokoj nedá
a vajíčka hledá, a říká při tom.....

Několik méně známých „jarních“ říkadl pro inspiraci!

V květnovém čísle budou zveřejněna „letní“ říkadla!

Ivana Lorencová, Sokol Jindřichův Hradec

Nejenom pohybem živ je sokol Budoucnost Sokola, jak ji vidí členstvo... Odpověď sestry Pavly Skokanové

Proč jsem členem Sokola, co mne k tomu přivedlo?

Do Sokola mne přivedla náhoda. Narodila jsem se a celý svůj život bydlím v Záblatí u Bohumína. Jako studentka jsem trávila prázdniny brigádně v roli pošťačky. Posléze jsem se stala učitelkou a v roce 2000 jsem se náhodně přihlásila na nácvik sletové skladby žen. Pravidelně jsem začala navštěvovat sokolovnu, včlenila se do kolektivu, všichni mne znali a znají, proto mne zanedlouho zlanarili a stala jsem se místostarostkou naší jednoty..... Mezi tím jsem změnila profesi a vedu odbor školství, kultury a sportu Městského úřadu v Bohumíně. Jsem také členkou ochotnického divadelního souboru v našem městě. V zaměstnání i aktivitách jsem získala řadu kompetencí, které využívám při vedení naší organizace. V Sokole jsem byla ze začátku obklopena mnohem staršími členy než jsem já (zejména ženami). Mé vrstevnice se někdy posměšně ptaly a o čem si tam s nimi povídáš? A já jsem jim popravdě odpověděla, že tolik elánu, energie a smyslu pro humor jako mají naše Sokolky, nemá žádná z nich. Navíc jsem se setkala s pracovitým a čestným týmem a bylo mi jasné, že pracovat s nimi bude pro mne velká čest.

Čeho si na Sokole nejvíce vážím?

Často si v Záblatí říkáme, že jsme takovými brontosaury mezi činovníky jiných spolků. Vše děláme zadarmo, zapojují se celé rodiny a před vánoci nejdříve myslíme na stav a čistotu sokolovny a pak až na naše domovy. Sokolovna žije a praská ve švech. Naše krédo je, že děláme-li něco pro druhé, děláme to hlavně pro sebe.... A myslím si, že to je v

ostatních sokolských jednotách podobné. Vše co dáváme „na oltář“ Sokola se nám vrací..... Všechno v životě dostane člověk zapláceno.

Jak si představuji vylepšení současného stavu?

Největší problém nejen sokolských jednot je získání dětí a mládeže. Volnočasová nabídka je pestrá a velká a organizace se o členy přetahují.... Je třeba získat a udržet si kvalitní vedoucí oddílů dětí a mládeže. Nejlépe od útlého věku zapojit rodiče s dětmi do činnosti jednoty. Velkou příležitostí jsou návěky na slet, ale také akce, kdy rodiny přijdou do tělocvičny, sálu či hřiště, dítě má program a rodič může nasát tu správnou sokolskou atmosféru. Velkou pomocí je spolupráce s místními základními a mateřskými školami. Získat pro vedení oddílu šikovnou kantorku - to je značka ideál. Důležitou stránkou hospodaření jednoty je úzká spolupráce s místní veřejnou správou a podnikatelskou sférou. Bez dotací a sponzorských darů se činnost jednoty neobejde. Je třeba také diplomaticky pracovat s pojmem pochvala a uznání. To jsou věci, které každý rád slyší a potřebuje. Mnohdy si šikovné lidi neumíme opřášovat a dostatečně vážít jejich přínosů a zapomínáme vyzdvihnout jejich dobrovolné aktivity na veřejných akcích. Vždyť příklady táhnou.

Co proto mohu udělat já sám jako jedinec?

Za sebe - pokračovat v rozdělané práci, vést jednotu transparentně. Pokud se setkávám s kritikou, tak brát ji jako přínos - v čem dál se zlepšit. Pokud se setkávám s nezájmem a bručounstvím a falší, tak se z toho hned ..... (nesložit). Zapojit se do aktivit, které dávají mému životu smysl a baví mne. A hlavně si již vytipovat a vychovávat své následovníky.

Jak zajistit větší propagaci a zapojení veřejnosti do sokolských akcí a programu?

- propagace dění jednoty na sítích (web, facebook)
- zapojení členů do vedení jednoty, třeba i pasivně (e mailová pošta- v kopii posílat záznamy z jednání výboru, diskuse, jak vylepšit akci, soupisy rozdělení úkolů před akcí, ať členové ví, kolik práce je za každou aktivitou a že se mohou zapojit)
- plánování termínů velkých akcí s předstihem, informace do diářů představitelů vedení obce/města, médií, novinářů
- navázání spolupráce se školskou obcí (nabídka : přesun některých akcí školy do sokolovny..., prezentace školy na sokolské akci apod.)
- fotodokumentace z akcí, články do místních periodik
- využití velkých akcí pořádaných jinými subjekty k prezentaci Sokola (minivstup, fotovýstava, upoutávky, plakátky na sokolské akce apod.)
- před konáním voleb do výboru jednoty (minimálně dva měsíce dopředu) vytipovat z řad aktivních sokolů nové členy výboru, včas s nimi prodiskutovat jejich nominaci a nepodcenit obměnu výboru na další období s cílem vytvořit smysluplně a konstruktivně smýšlející tým

Pavla Skokanová, 49 let, TJ Sokol Záblatí

Úvaha o směřování Sokola

Autor: Ivo Kostecký – vzdělavatel Sokolské župy Moravskoslezské a člen Sokolské stráže

Úvod

Otázky vypadají jako začátek mnohem rozsáhlejšího průzkumu, protože letným pohledem jde o naprosto klíčové otázky, jejichž odpovědi potřebujeme znát pro plánování jakéhokoliv dalšího vývoje v Sokole, proto je kritické si na ně umět jednotně odpovědět a sladit se s výsledky analýzy.

Co je podle vás Sokol?

Sokol je tělocvičný spolek, což je 156 let starý obrat pro termín fitness klub s morální hodnotovou nastavbou a extrémně bohatou historií, kterou by současné kluby se stejným zaměřením velice rády měly také, i když si nejsou vědomy toho, jak těžký úděl to přináší.

Elitářský privátní sport byl na počátku snažení, když byl osobní trenér Miroslav Tyrš součástí česko-německých debat o vzniku společné tělocvičné organizace, ze které vznikl Prager Turnverein a jako protestní akce český spolek Sokol ([zdroj](#)). Odrazovým můstkem Sokola byla tedy prémiová péče a kvalitní sport inspirovaný marketingovým pojmem *kalokagathia*. Sokolu bylo umožněno vznikat ve vrocích společenských dobách, kdy se ke sportu podařilo přilepit spoustu dalších národních společenských a vlasteneckých aktivit, kterým by se asi samostatně nepodařilo prorazit nebýt krytí sportem. V dlouhé historii Sokola se členové nejednou stavěli proti establishmentu a i v prosperujících obdobích šlo o české vyhranění k dřívějšímu odepření národní identity. Tento kontext je dle mého důležité umět vnímat jako vlivnou část, nikoliv však striktně určující náplň.

Co udělat s tímto dědictvím dnes je velice stresující otázka, protože špatná reakce nás může opět zničit. Nejbezpečnějším útočištěm je dle mého názoru udržování sportující komunity a její rozšiřováním na základě sdílených sportovních i životních cílů a morálních hodnot. *Ono i to je dostatečně náročný problém v době, kdy má nejen česká společnost problém se na nich shodnout.* Pointou je pokud možno se vyhýbat politickým/národním tématům do doby, než si Sokol bude moci suverénně dovolit ustát dopady případných reakcí (kauza MŠMT+Pelta), a proto by měl být Sokol především známou značkou pro kvalitní sportování.

Otázka zněla, co Sokol je, podle reakcí náhodných lidí který jsem se ptal a co o Sokolu nic neví, jde o partu babiček a dědečků, co cvičí předpaž a upaž. Troufám si velmi nerad nepodloženě tvrdit, že to bude většinový názor. *Dá se to zvrátit třeba zhlédnutím záznamu [Sokol Gala](#).*

Co jsou současné komunikační problémy

Komunikace je jak známo prostředek dorozumívání mezi lidmi a je tím těžší, čím více jsou jejich účastníci odlišní. Rozdílnost je v Sokole extrémní, ať už generační či sociologická v podobě zástupců z velkých měst i odlehlých vesnic. Jsme na tuto odlišnost hrdí, nicméně číhá zde časovaná bomba vnitřních rozporů jako v celém národě (viz například prezidentské volby). Vzhledem k tomuto základu bude velmi náročné se naladit na stejnou vlnu a vystupovat jako jeden spolek Sokol (jak se od něj historicky očekává!).

Zásadní komunikační problémy jsou dva, jak dříve veřejně odhalil br. Kučera ve svém [projektu Vize18](#), a to vnitřní ve spolku a vnější k veřejnosti (*prakticky tedy veškerá komunikace*) a obě jsou stále zanedbané, nebo alespoň s potenciálem pro výrazné zlepšení.

Shrnutí současného stavu

Jak probíhá v současnosti informování vnitrospolkové? V pozici řadového člena to jsou fyzická setkání v rámci cvičení, a pokud tam cvičitel nepřenáší dění v organizaci, tak jsou taky posledním kontaktem a Sokol je jenom budova. *Návštěvy vzdělavatele v hodinách cvičení jsou značně utopickou představou, která nemá metodiku a částečně odvádí pozornost od sportu.* Je nutné dodat, že pokud je dobrý prosokolský kolektiv v rámci hodiny cvičení, má to zásadní vliv na sebeurčení jednotlivce jako sokola.

Pokud má bratr či sestra zájem o dění v organizaci, je primárně odkázán na vlastní jednotu, ideálně návštěvou místních sportovních akcí či událostí typu Noc sokoloven, kde je možnost přímého kontaktu se zapálenými sestrami a bratry. V opačném případě probíhá klasická komunikace nástěnek, sociálních médií, newsletterů, či webu, která je (když je) prováděna bez koordinace či odborného dohledu, a troufám si tvrdit, že většinou osobním přesvědčením jejich vykonavatelů, už třeba tím, že není určeno, kdo je za ni v rámci výboru zodpovědný a opět neexistuje metodika. Tentýž model se opakuje na regionální (župní) úrovni. *Při dalších úvahách o obsahu a formě komunikace je proto třeba vycházet spíše z pohledu od příjemce k původci zprávy než naopak.*

Činovníci mají navíc k dispozici zápisy různých schůzí a výborů, pokud se k nim v rámci přeposílání emailů *snad* dostanou, ze kterých si mohou vytvořit představu o probíhající agendě. Pokud jsou členy výboru a výbor je svoláván, mají k dispozici hlavní sokolotvorný prostor právě na nich. Je nutné dodat, že setkání výborů jsou doposud téměř výhradně fyzická a diskriminují členy z hůře dostupných oblastí, což je problém župních a národních předsednictev, s čímž členové, kteří to tak daleko nemají, nehodlají nic dělat.

Komunikace celorepublikového Sokola pak přenáší a zvětšuje problémy z jednot. Jestli se totiž informace lokálního původu nešíří ani lokálně, těžko očekávat vnější vstupy a výstupy. Oficiálním vnitrovnějším komunikačním médiem ČOS jsou webové stránky a sociální média, totéž pak ovládají odborné útvary ČOS. Pro členy všeho věku je pak určen periodický občas tištěný časopis *zastaralého* formátu. Interně se používají různé emailové oběžníky, výkazy a zápisy schůzí. Žádný z uvedených kanálů nepoužívá, podle mých pozorování, pokročilou (jestli vůbec) techniku cílení na konkrétní publikum podle zájmů a preferencí. Komunikace s veřejností většinou vychází z vnitřních kanálů, většinou provedená tím, kdo komunikovat potřebuje, a podle toho má sdělení výslednou kvalitu.

Problémy v komunikaci jsou způsobeny chybějící odbornou metodikou pro tuto činnost a technologickým dluhem v oblasti. Jednoznačně chybí školení a kurzy komunikace v nabídce naší Ústřední školy. Troufám si odhadovat, že je nejprve nutné zlepšit oběhy informací o akcích, turnajích a pozvánkách a toto dále oddělit od vnitřní programové a ideové komunikace spojené s vysvětlováním nezbytných kroků a problémů z jednot na ČOS i v opačném směru.

Do vztahů k veřejnosti je třeba vnést také nové prvky, například pomocí [fenoménu Youtuberů](#), který by k nám mohl přitáhnout žádoucí pozornost. Taková akce je možná už nyní, ale sami se zamyslete, jakou podporu můžeme poskytnout někomu, kdo má zájem obsah vytvářet.

Jak vnímáte otázku tradice Sokola a relevance pro současnost?

Je potřeba se zbavit pocitu, že role Sokola zmizela s jeho přímými nepřáteli, kteří jej v minulosti zakázali. Proto je nutné velmi opatrně stavět na odkazu minulosti, abychom se vyhnuli osudu Československé obce legionářské, která žije jen z historie.

Ideálním cílem je dle mého kvalitní sportovní náplň a propracovaný způsob, jak prezentovat a vyučovat naše morální hodnoty a proč je vlastně máme. To je velice obtížný úkol pro profesionály v oblasti psychologie i historie.

Některá klasická sokolská cvičení na renesanci stále ještě čekají. Předpokládám, že zájem o cvičení na nářadí (kruhy, bradla, hrazda, kůň) se objeví jako nový fitness fenomén, jakým je nyní například crossfit (česky všestrannost). Bylo by "fajn", kdybychom uměli tuto módní vlnu podchytit či přímo vyvolat a svést se na ní i třeba ve světovém měřítku.

Osobní poznámka: při každém použití slova "tradiční" si jej nahradím slovem "zastaralý" a většinou tomu tak je. Buďte prosím opatrní s používáním tohoto obratu.

Jak by se měl podle vás Sokol prezentovat?

Nejlepší by bylo nejprve masivně investovat čas a prostředky do modernizace organizace odspodu z obchodního pohledu, a až pak se ideálně začít prezentovat. Protože Sokol je především o tom, co nabízí jednoty a jak “to umí prodat”. Neexistující nebo amatérské webové stránky jednoty zabíjí i velkou marketingovou snahu shora. Je třeba být současně prozákaznický, abychom si odpárali nálepku “zastaralé organizace pro babičky a dědečky”, i když takoví (už) převážně nejsme.

Co by pomohlo okamžitě, je lepší schopnost informovat o dění v Sokole (viz sekce komunikace) a v rámci prezentace vznik nějakých cílených popularizačních médií. Více než vítány jsou podpůrné materiály jako snadno dostupné metodiky, grafické šablony a semináře nejen se sportovní tematikou. To vše zlepší naši prezentaci. *Zlatý grál nějakého ultimátního jednoduchého způsobu prezentace Sokola, který vymyslí předsednictvo, zřejmě neexistuje.*

Jak vnímáte vztah částí Sokola

V současnosti o sobě odbor všestrannosti, výkonnostní sportu a vzdělavatelé příliš mnoho neví a podezřívám je, že všichni považují ty druhé za zbytečné, což je dáno odlišnými cíli. Nejpalcivěji vnímám problém, jak spojit výkonnostní sportovce s myšlenkou Sokola. Pro velkou část sportovní členské základny je členství spíše formalita a ne jeden oddíl je ochoten setrvat ve spolku jen tak dlouho, dokud je to pro něj výhodné, nebo nedostane lepší nabídku. *Je to časovaná bomba...* Nemyslím si však, že by si byly tyto organizační celky vzájemně obsahově neprospěšné, jen je třeba zlepšit jejich komunikaci z vnějšího pohledu a interně snížit konkurenci při rozdělování prostředků. Otázkou, na kterou nemám odpověď, je úvaha, jestli působení těchto tří celků více překrýt, nebo naopak specializovat.

Závěr

Ačkoliv je tento text převážně kritický ke stavu Sokola, je třeba poděkovat současnému vedení, že spolek udržuje v provozu. Otázkou, na kterou by si měli všichni odpovědět, je odhad doby, po kterou to tak půjde ještě dál ve starých kolejích kvůli obavám z případných změn. Všem horlivcům toužícím po zemětřesení v organizaci bych rád připomněl, že nikde není garantováno, že musíme jako spolek dále existovat, a proto je třeba veškeré zásahy provést citlivě a promyšleně, k čemuž potřebujeme jen ty nejlepší a nejzkušenější lidi, které, obávám se, tak úplně nemáme.

Sokolské aktivitě nazdar!

ivo.kostecky@sokol-ostrava.cz

O čem však nelze diskutovat...

Stat' br. Kosteckého. je při nejmenším velmi zajímavá. Přináší mnoho poznatků, námitek i hodnocení mladého člověka, o kterých bychom měli diskutovat a hlavně o nich uvažovat.

Nechtěla jsem se osobně k jednotlivým dopisům a příspěvkům k diskusi vyjadřovat, ale uvědomila jsem si, že jak běží čas, některé problémy se nedají odkládat.

Mám výhrady (a nebudu sama) k úvodní části článku br. Kosteckého. Pokud je úroveň „sokolského“ vzdělání taková, jak je zde uvedeno, tak „Pán Bůh s námi“. Není to vinou neinformovaných mladých lidí, ale vinou nás všech, kteří v Sokole pracujeme a uvědomujeme si jeho cenu pro společnost.

Konkrétně!!“

- Žijeme v České republice, jsme jejími občany – a úřední řečí je tu čeština. Nechápu, proč bychom měli české názvy nahrazovat cizojazyčnými, zvláště když svým významem neodpovídají. Proč *nahrazovat české slovo „spolek“* (což je výraz pro skupinu lidí, kteří se z nějakého důvodu spolčují a spolupracují) *názvem Fitness klub?* Jen proto, že anglický název je moderní? K vybudování fitness klubu nebo centra stačí získat pěkné místnosti, prostorné a dostatečně světlé s dobrým sociálním a hygienickým zabezpečením, nakoupit dostatečné množství různých posilovacích strojů a získat dobrého trenéra. Cvičení v takovém „fítku“ má šanci být velmi kvalitní, ale je to cvičení jednotlivců scházejících se libovolně, kdy jim to vyhovuje - o nějaké společné myšlence nemůže být ani řeč. Rovnítko mezi slova „spolek“ a fitness centrum nebo klub položit nelze.
- *„Elitářský privátní sport prováděný na počátku snažení „osobním trenérem“ Miroslavem Tyršem“.* Pražská veřejnost původně cvičila v Malypetrově cvičebním ústavu, po založení a v počátcích tzv. Tělocvičné jednoty pražské“, o nějaké elitě nemůže být vůbec řeč. Cvičili zde vedle sebe dělníci, lékaři, řemeslníci, učitelé, úředníci, právníci a obchodníci – a na znamení rovnosti si dokonce tykali!! V té době něco naprosto neuvěřitelného!
- Sokol vznikl v době vrcholícího národního obrození, kdy v celé Evropě probíhal emancipační proces jednotlivých národů a ani země Koruny české nebyly výjimkou. Vlastně spíš naopak, protože o nějaké svobodě si Češi mohli nechat pouze zdát. M. Tyrš se svým přítelem J. Fugnerem a dalšími spolupracovníky (největšími muži a ženami našeho národa) pochopili, že *cesta za svobodou začíná vzděláním a šířením národní kultury.* A právě v době národního obrození zasahovaly už tyto snahy nejen do měst a ke vzdělavcům, ale i na venkov k prostým lidem. Nevím, nakolik je známo, že Tyrš s Fugnerem původně uvažovali o zřízení Shakespearovské společnosti, kde by se četly a šířily myšlenky geniálního anglického dramatika. Včas však pochopili, že takový spolek by byl příliš akademický a jeho vliv by nezasáhl větší část české společnosti. V té době vznikaly v Praze snahy o založení tělocvičného spolku, který měl být utrakvistický, to je česko – německý. Naprosto neočekávaně však Němci založili spolek čistě německý, což ovšem umožnilo zažádání o povolení spolku českého a pražské místodržitelství ho bylo nuceno povolit.
- *marketingový pojem „kalokagathia“! A k němu se Sokolu podařilo „přilepit“ spoustu dalších vlasteneckých a společenských aktivit!*
 Nic z toho neodpovídá skutečnosti a pokud bychom chtěli historii Sokola takto prezentovat, kopeme si hrob. Tyrš nebyl žádný „osobní trenér ani marketingový pracovník“. Byl to filosof, vědec, historik dějin umění, člověk s obrovským rozhledem, který se „zhlédl“ v kulturu starověkého Řecka, které rozhodujícím způsobem ovlivnilo kulturu celé Evropy. Pojem „kalokagathia“ byl základním kamenem řecké filosofie i kultury. V češtině to (velmi zjednodušeně) překládáme jako „harmonie těla a ducha“ – tedy rozvoj a výchova člověka po stránce tělesné i duševní. To však není všechno. Řekové neměli jednotný stát, žili v malých městských státech, tzv. „polis“. Tyto státy však měly stejnou kulturu, řeč, božstva i způsob života. Kalokagathia se ve všech pěstovala ve prospěch státu a stát se o tuto výchovu staral. Vlastenectví tedy nemělo být žádným „přílepem“, ale součástí výchovy.
 Sokol byl založen jako vzdělávací organizace, jejímž výchovným prostředkem byl pohyb, tělocvik a sport – a takovou organizací by měl být i dnes. V opačném

případě se dostáváme na úroveň dalších organizací, kterým jde pouze o sport, což neodpovídá historickému poslání a významu Sokola v minulosti!!

- ***Stresující otázka, co dělat s tímto dědictvím...?*** Podle autora příspěvku bychom se měli vyhýbat ožehavým politickým sporům, moc se neangažovat, hledět si svého, tedy hlavně pohybu – možná, že to je praktické, ale rozhodně to není moudré. Sokol je a byl apolitickou organizací, nebudeme se tedy plést do sporů a problémů stran, případně zatahovat do sokolského dění osobní politické přesvědčení. Budeme však neústupně zastávat staré sokolské ideály, jako je občanská slušnost, přátelství, tolerance i odvaha hájit své přesvědčení, vlastenectví i snaha o povznesení kulturní úrovně národa. To vše předpokládá kvalitní kulturní, tělocvičný a sportovní program a především bratrskou sokolskou atmosféru ve všem sokolském dění.
- Nemyslím si, že si dnešní veřejnost stále ještě představuje sokolský program jako program dědečků a babiček! Přece jenom jsme za ty poslední roky pokročili dál! Chybí ovšem to, co všichni nazýváme osvětou, což je do značné míry způsobené absolutním úpadkem úrovně nejen české, ale i světové společnosti! Má to dopad především na mládež, které je naočkován pojem národní malosti, ztráty národní hrdosti a absolutní upřednostňování kultu peněz, kariéry a úspěchu za každou cenu (a pokud možno s minimem práce!) Máme – li dostát tradičním sokolským požadavkům, dá to hodně práce a bude to záviset na každém z nás! Nehádat se a pracovat – jednoduchý cíl!

V další části stati bratra Kosteckého je ještě jedna věc, která mne zarazila. Klade totiž rovnítko mezi termín tradiční a zastaralý. Lépe řečeno, výraz „tradiční“ nahrazuje výrazem „zastaralý“.

Každá rodina má své osobní rituály, své tradice, které si vytvořila během své existence. Sokol jako spolek, stejně jako každý národ, si vytvořil, samozřejmě své tradice také. Ty zbytečně se časem samy ruší, ztrácejí se – ty užitečné zůstávají, pokračují a ovlivňují život společnosti. *Nechápu slovo zastaralý, pokud se týče sokolské tradice.* Jeden z hlavních úkolů Sokola, je stručně vyjádřen heslem „Věčný ruch, věčná nespokojenost! Jen ruchem žijeme!“ nebo „Kde stanutí, tam smrt!“ To znamená, že nejsme a nemůžeme být spokojeni s dosaženým, ale snažíme se dosáhnout dosažitelné, směřovat vpřed, rozumně přijímat nové poznatky a vědomosti, vážit a hodnotit je a přetvářet je do podoby, kterou potřebujeme. Co je na tom zastaralého, to mi není jasné!

Na svoje otázky v lednových Souzvucích jsem dostala celou řadu odpovědí – hodnotných a zajímavých, promyšlených. V posledním citovaném článku, který jinak oceňuji velmi kladně, mne překvapila filosofie jednoho z župních vzdělavatelů, zřejmě mladého člověka. Určitě není sám, kdo takto přemýšlí, jenže se mi zdá, že nemá dostatek vědomostí, aby situaci dokázal dobře posoudit. Stále si myslím, že jakási vzdělávací akce pro vzdělavatele a zájemce z řad cvičitelů a členstva je nanejvýš nutná a záleží na odpovědných orgánech, jak se s tímto faktem vyrovnají.

Jarina Žitná, Sokol Liberec I.

Naléhavá potřeba návratu k Masarykovi

V současnosti už jen málokomu uniká skutečnost, že málo rozumíme světu, ve kterém žijeme, že jsme desorientováni v hodnotách, které mu vládou, že není snadné hledat cesty k sobě vzájemně a k tomu, co je v zájmu naší úrovně, slušnosti, vzájemného respektu a rozumné politiky. Formálně žijeme v systému, který se nazývá liberální

demokracie. Ale jen málokdo si uvědomuje, že liberální hodnoty jsou podstatně rozdílné od demokratických, ba často s nimi neslučitelné a konflikt mezi nimi je trvalým zdrojem napětí a problémů. Politikové se ohánějí demokracií, ale ve skutečnosti čím dále více sílí převaha liberalismu nad demokracií a dokonce se předstírá, že politický a ekonomický liberalismus je totožný s demokracií. Liberalismus často odpoutával pozornost od věcí veřejných do oblastí soukromé.

Masaryk pochopil, že liberalistické hodnoty, přijímané a obhajované zvláště ve studentských časopisech, nepřispívaly k soudržnosti národa, ale naopak ho „atomizovaly“. Nepřispívaly ani k politické dospělosti a zodpovědnosti mládeže, ani k jejímu pocitu sounáležitosti s národem, k vědomí důležitosti národní, kulturní a sociální problematiky z hlediska úrovně většiny lidí a z hlediska směřování k demokracii. Demokracii, Masaryk s řadou osvícenců a obrozenců, oprávněně považoval za jediný systém, který bere ohled na důležité potřeby většiny národa i jeho celku, a ne na úkor slabších. V pozadí byla samozřejmě víra ve vývoj, v princip spravedlnosti a rovnosti, v možnost pokroku pro všechny. Což byly demokratické hodnoty, spolu s důrazem na mravnost, vzdělání, kvalitní kulturu, znalost historie, sociální spravedlnost – hodnoty, na které liberalismus neklade důraz.

Ale směřování k demokracii, k obecnému pokroku, bylo podmíněno důkladnou sebeznalostí národa (roli měla hrát sociologie, historie, filosofie, literatura odborná i krásná), zdravým vnímáním života osobního i národního a možnostmi rozvoje. Důležité bylo i přijetí specifických, humanitně orientovaných hodnot, spojených s vědeckým poznáním, s dobrým vzděláním všeobecným i odborným, a cílevědomou důkladnou prací zvláště inteligence. Všechny tyto aspekty musely být i součástí politiky. Veřejnost měla být informovaná a vzdělaná, aby byla funkční silou politického systému, aby byla schopna kontrolovat politickou moc. Odmítal zjednodušené pohledy na řešení sociálních problémů, jako byly revoluce (i když některé považoval za nutné) nebo samočinná role technologie.

Přesto, že jeho koncept směřování k obecnému pokroku byl náročný, nebyl nerealistický, neboť primární roli měla hrát humanitní inteligence, školy a demokratické instituce a politika, která by také zajišťovala rovnováhu mezi potřebami a zájmy veřejnosti, národa a zájmy podnikatelskými. Věřil v možnost a nutnost existence vlasteneckých podnikatelů, a uvědomoval si nebezpečí nadnárodního kapitálu. Humanitní „ideologii“ považoval za důležitý jednotící prvek. Proto mluvil daleko více o humanitní demokracii než o liberální demokracii. Všechny nedemokratické nebo pseudodemokratické systémy vytvářely malou menšinu mocensky a ekonomicky privilegovaných, v podstatě vykořisťujících většinu. Nebezpečí sklouznutí z demokracie do nedemokracie bylo vždy značné, většinou jako důsledek málo vzdělané a manipulovatelné veřejnosti, neschopné efektivně kontrolovat mocenskou vrstvu. Masaryk odmítal kosmopolitismus (globalismus) jako destruktivní vůči cenným kulturním, mravním a sociálním hodnotám budovaným evropskými národy po staletí. Hlavně vlivem osvícenství dosáhly evropské národy a většina lidí nikdy nebyvalé úrovně.

Vzhledem k tomu, že Masarykovi šlo především o demokracii, o pokrok pro všechny ve velmi širokém smyslu (sociálním, kulturním, vzdělávacím, ekonomickým, mravním), za nejideálnější jednotku pro její rozvíjení považoval národ. Národ byl výdobytkem dlouhého, často bolestného a násilného vývoje, přitom však s obdivuhodnými výsledky. Každý národ sdílel specifický jazyk, území, kulturu, historii, tradice, možnost vzdělávání a komunikace ve vlastním jazyce, potřeby, problémy, atd. Masaryk byl snad první, který si všiml, že evropské národy jsou velmi rozdílné nejen v důsledku historie a kultury (jazyk, tradice), ale i v důsledku podmínek a své úrovně. Vyvodil z toho trvale aktuální princip, že pokud národy mají mít možnost se pozitivně a demokraticky rozvíjet, musí být důležité podmínky každého národa respektovány.

Jinými slovy, otázka úrovně každého národa pro něho byla otázkou svobody a vývoje. Apeloval hlavně na větší národy a státy, které měly tendenci vnímat menší a slabší národy jako legitimní cíl své nadřazenosti a své expanze, bez ohledu na destruktivní důsledky, aby se vzdaly tradice expanze na úkor slabších, neboť to přinášelo daleko více destrukce a utrpení než užitku. Principu potřebného respektu k menším národům a státům, nebylo plně dosaženo do současnosti.

*Pro iniciativu národů pro svůj pozitivní rozvoj, považoval za nesmírně důležitou znalost historie, zvláště znalost historie vlastního národa. Na pozitivní stránky bylo možné navazovat, znalost negativních měla sloužit k prevenci opakování problémů. Znalost historie vlastního národa, zvláště menších a utlačených, byla důležitá jak z kulturního a politického hlediska tak pro sebeúctu národa, pro inspiraci. To neznamenal se uzavřít před světem, naopak. Ale znamenalo to přijímat zvenčí jen to, co se hodilo pro podmínky vlastního národa. V tomto ohledu Masaryk udělal svou *Českou otázkou* (1895) unikátní službu mladé české inteligenci, která na začátku 20. století přestávala vzhlížet k cizím vzorům, módním trendům, a začala se věnovat zkoumání české historie, zvláště období, která byla mocensky potlačena nebo deformována – české reformaci, českému národnímu obrození a kriticky období po Bílé hoře. První dvě období se stala ve formě historické produkce nejen zdrojem užitečných znalostí pro národ, jeho větší sebeúcty a národních a státních aspirací, ale i školou demokratizace, neboť v těchto obdobích český národ vyvinul svou obdivuhodnou iniciativu ve prospěch své kulturní a mravní úrovně. To sehrálo velmi pozitivní roli po vzniku demokratické Československé republiky roku 1918, která jako jediná si ve střední Evropě zachovala demokracii navzdory vývoji v okolních státech, a byla záludně zničena hitlerovským Německem za asistence několika západních států (Mnichov).*

Dnes je opět silná tendence podceňovat pozitivní stránky české historie v důsledku nejrůznějších vnějších mocenských tlaků a s nimi spojených i vnitřních tlaků. T. G. Masaryk nám ukázal, proč je důležité bránit naši národní, kulturní a historickou identitu a integritu, nezastupitelných pro důstojnou existenci českého národa a státu, jehož více jak tisíciletá historie zastiňuje většinu evropských národů a států. Je třeba připomínat Palackého přesvědčení, které Masaryk plně ctil, že „pokud jsme vítězili, bylo to hlavně duchovními prostředky“. Je třeba v této orientaci vědomě a zodpovědně pokračovat, nenechat se klamat scestnými vizemi. Zdědili jsme od svých předků nesmírně cenné dědictví, které se stalo nezastupitelným přínosem pro pozitivní stránky celé naší civilizace. Je naší povinností ho uchovávat, svědomitě rozvíjet a předávat dalším generacím.

Marie Neudorflová (nepatrně zkráceno)

15. březen 1939

Tento den je jedním z tragických mezníků naší novodobé historie. Události, jež probíhaly v tento den, byly završením snah o likvidaci Československé republiky.

Po převzetí vlády v Německu Hitlerem došlo u nás k aktivaci činnosti sudetských Němců, vedených Konrádem Henleinem a K. H. Frankem.

Sudetoněmecká strana Konráda Henleina (SdP) se svou činností již od svého vzniku snažila rozbít Československo. Prohlašovala, že Němci, žijící v československém pohraničí (tedy českoslovenští občané), jsou utlačováni (Němci měli své poslance v parlamentu, byli ministři v některých vládách, měli své školy, tisk, divadla, opery). Cílem této snahy bylo vyvolat krizi v republice. Na jejich požadavky odpověděla československá vláda 18. února 1937, programem národnostní politiky, ve kterém přistoupila na požadavky SdP, ta ho však ihned zpochybnila. V témž roce Hitler, obávající se, že trpí rakovinou, publikoval svou politickou závěť, ve které ukládá svým

nástupcům jako prioritu rozbití Československa. 17. října 1937 K. H. Frank napadl a zranil v Teplicích policisty. Tento Teplický incident zneužila henleinovská propaganda jako útok proti německému poslanci. Nároky a útoky henleinců se stále stupňovaly. Henlein po jednání s Hitlerem předložil 24. dubna 1938 tzv. Karlovarské požadavky, které byly pro Československo naprosto nepřijatelné, protože popíraly principy demokratického státu a vedly ke ztrátě suverenity republiky. V květnových volbách do obecních zastupitelstev v roce 1938 volilo SdP 90% německých voličů. Postavili se tak plně za Henleinovu politiku rozbití Československa a plnili tak Hitlerův odkaz. Hitler uvedl německou armádu do bojové pohotovosti. Československá vláda odpověděla na tuto provokaci květnovou mobilizací. Přes tuto vypjatou situaci byl v druhé polovině června zahájen X. Vsesokolský slet. Byl ve znamení odhodlání bránit republiku. To zaznělo zejména v Pecháčkových prostných Přísaha republiky, kterou zacvičilo na Strahově 29000 mužů. Ti svoji přísahu splnili.

V pohraničí řádily paramilitantní oddíly henleinců, tzv. ordneři. Jejich výcvik a vyzbrojení probíhal za hranicemi, v Německu, vše financovali bohatí sudetští Němci.

V Moravské Ostravě byl 7. září vyprovokován incident a po 12. září sudetští Němci vyvolali puč. Ten byl během dvou dnů československou armádou potlačen, vedení puče uprchlo do Německa.

Hitler na sjezdu NSDAP v Mnichově prohlásil, že bere ordnery pod své velení a zařazuje je do zbraní SS. Tak vznikl Sudetoněmecký Freikorps, který terorizoval české obyvatelstvo v pohraničí. Tím také jeho příslušníci se dopustili vlastizrady, neboť, ačkoli byli československými občany, přešli do svazku zbraní nepřítel.

Události jsou zachyceny ve filmech Uloupená hranice a Vlak lásky a naděje.

Vlády Francie a Velké Británie vyzvaly 19. září Československo, aby pohraniční oblasti s nadpoloviční většinou německého obyvatelstva postoupilo Velkoněmecké říši. Stejně stanovisko zaujalo také USA. Na požadavky ultimata Hodžova vláda přistoupila 21. září, ale pod tlakem protestů občanů vláda padla 22. 9. 1938. Následující vláda generála Surového vyhlásila všeobecnou mobilizaci armády. V té nastoupilo do zbraně 1 350 000 mužů, 120 000 povolanců, převážně Němců, mobilizačního rozkazu neuposlechlo. Vláda odmítla splnit požadavky předloženého ultimáta. Britský premiér Chamberlain v dopise z 28. září Hitlerovi sdělil, že vše může dostat bez války a bez odkladu. Představitelé vlád Německa, Francie, Itálie a Velké Británie se sešli 29. září 1938 v Mnichově a podepsali Mnichovskou dohodu, jejíž podstatou bylo ultimátum z 19. září. K jednání zástupci naší vlády, i když byli v Mnichově přítomni, přizváni nebyli.

Československá vláda na svém jednání 30. září 1938, jemuž předsedal prezident Dr. Edvard Beneš, mnichovský diktát pod nátlakem přijala. To byl neústavní krok. Mnichovský diktát nebyl projednán parlamentem a tedy nebyl a stále není z právního hlediska platný. Tato zdánlivá chyba umožnila prezidentu Benešovi bojovat za oduznání platnosti Mnichovské dohody od samého počátku.

Chování představitelů velmocí prezidenta Beneše velice zklamalo. Prohlásil: „To nemá v historii obdoby, aby se kdy s nějakým samostatným státem a národem tak jednalo.... Mýlil jsem se. Poznal jsem, že velké státy a velké národy ani v přítomné době se státy a národy malými nepočítají. Nakládají s nimi, jak se jim to právě hodí...“.

Prezident Beneš odstoupil ze své funkce, jeho nástupcem byl později zvolen Dr. Emil Hácha.

Německá armáda za bouřlivého vítání sudetskými Němci obsadila nejen území, odstoupená podle mnichovské dohody, ale také další území, vysloveně obydlená pouze Čechy. Henleinova Sudetoněmecká strana splynula s nacistickou NSDAP.

Mnichovským diktátem bylo Československo připraveno o svá historická pohraniční území, následující vídeňskou arbitráží o jižní území Slovenska a Podkarpatské Rusi. Z těchto dohod profitovalo také Polsko, které obsadilo Těšínsko, část Oravy a Spiše.

Mnichovskou dohodou veškeré obyvatelstvo v zabraném území ztratilo československé občanství a dostalo proti své vůli občanství Velkoněmecké říše. Ze zabraných oblastí odešlo „přes noc“ 450 000 Čechů na území druhé republiky Česko – Slovenska. Utíkali jen s tím nejnnutnější, na místě nechali většinu majetku a své domy. Protože již nebyli československými občany, museli žádat o udělení česko-slovenského občanství - optování. Sokol ve vnitrozemí organizoval pro tyto uprchlíky od 1. října přechodné ubytování a další pomoc. Podobná situace byla na území zabraném Maďary. Tam ale docházelo za strany maďarské armády k násilnostem na československých občanech české národnosti. Češi, kteří zůstali v zabraném území, byli zbaveni většiny svých práv, a pokud měli německy znějící jména, byli nuceni, aby se stali Němci. Sokol a další české spolky byly zakázány, jejich majetek zabaven, činovníci, pokud zůstali, byli zatčeni gestapem. Němci zabrali majetek 455 jednot se 120 sokolovny a 232 cvičišti. Maďaři zabrali majetek 49 jednot a 9 sokoloven, Poláci majetek 44 jednot s 8 sokolovny a 20 cvičišti.

Na Slovensku nacionalisté pod vedením Hlinkovy slovenské ľudové strany v Žilinském protokolu 6. října požadovali autonomii Slovenska. První slovenská autonomní vláda v čele s Jozefem Tisem byla jmenována následující den 7. října. Její čtyři ministři byli současně členy vlády československé. Jedním z činů této vlády byl zákaz Sokola na Slovensku, zabavený sokolský majetek byl předán Hlinkově gardě. Antisemitismus dostal zelenou, to ostatně také v českých zemích.

Zákon o autonomii Slovenska a Podkarpatské Rusi byl přijat 19. listopadu 1938, název republiky se změnil na Česko - Slovensko.

Mnichov otevřel v „druhé“ republice dveře fašistickým a antisemitským žvlům. Prezident Beneš byl novináři osočován, Karla Čapka uštvali k smrti. Osvobozené divadlo bylo zakázáno, Ježkovi, Voskovcovi a Werichovi se podařilo uniknout téměř v poslední chvíli z republiky.

Otevřeně vystupovala různá fašistická uskupení, jako byla např. Vlajka. Demokratický charakter republiky mizel, ale k fašizaci státu nedošlo.

K totálnímu rozbití zbytku Československa se Hitler rozhodl využít slovenskou autonomní vládu, vedenou Jozefem Tisem. Viliam Tuka 16. února sdělil Hitlerovi, že vkládá do rukou vůdce osud svého národa a jeho osvobození. Na jednání zástupců slovenské vlády v Berlíně 28. 2.1938 jim byla slíbena finanční podpora za rozbití Česko-Slovenska. Situace na Slovensku se dále zhoršovala, takže Hácha na něm 10. března vyhlásil stanné právo, Tiso byl sesazen a moc převzala čs. armáda, Hitler reagoval pozváním Tisa do Berlína, 13. 3. 1939, kde na něm žádal vyhlášení samostatnosti Slovenska, jinak bude obsazeno Maďarskem. Tiso po návratu ihned svolal slovenský sněm, který 14. března vyhlásil Slovenský štát. Hlasování bylo veřejné po jednotlivcích. Slovenský sněm byl zvolen ve volbách na Slovensku v prosinci 1938, kandidátka byla jediná, a to Hlinkovy ľudové strany. Původně měl sněm 63 členů, počet byl později snížen na 40.

Tady bych připomenul, že armáda Slovenského štátu se zúčastnila po boku Wehrmachtu napadení Polska v září 1939.

Vzhledem k událostem v Bratislavě navrhl ministr zahraničí Chvalkovský prezidentu Háchovi jednat o nastalé situaci na Slovensku s Hitlerem. Berlín odpověděl, že je žádoucí, aby Hácha přijel do Berlína co nejdříve. Hácha spolu s Chvalkovským odjeli z Prahy 14. 3. vlakem v 16 hodin do Berlína. Po setkání s ministrem zahraničí von Ribbentropem následovalo v 1 hodinu jednání Háchy s Hitlerem za přítomnosti Göringa, Ribbentropa, gen. Keitela a ministra Meissnera. Hácha se představil jako soudce, který přijal funkci hlavy státu, když bylo apelováno na jeho občanskou povinnost. Odmítl slovenské obvinění, že jednal protiústavně. Hitler po krátkém úvodu ihned prohlásil, že ráno 15. překročí německá armáda hranice a narazí-li na odpor,

ihned ho bezohledně zlomí. Očekává, že Hácha jako vrchní velitel zařídí, aby nebyl kladen žádný odpor. Göring vyhrožoval Háchovi, že německé letectvo je připraveno bombardovat Prahu a že by velice litoval, kdyby k bombardování muselo dojít. Hácha po telefonickém rozhovoru s gen. Syrovým a premiérem Beranem, aby armáda nekladla odpor, podepsal připravené ultimátum. Později uvedl Chvalkovský, že o vyhlášení Protektorátu nepadla ani zmínka. Prezident Beneš píše v memorandu z dubna 1941: „bylo s prezidentem Háchou jednáno násilným způsobem...podepsal on jako výsledek neodolatelného nátlaku a pod pohrůžkou dalších vojenských operací!“

Německé jednotky začaly překračovat hranice na Ostravsku již ve večerních hodinách 14.3. Setkaly se s odporem pouze v Místku, kde kladli odpor vojáci pod velením kapitána Pavlíka. Brno obsadili ozbrojení ordneři již v noci ještě před příchodem Wehrmachtu. Do Prahy dorazily jednotky wehrmachtu v 9 hodin ráno. Okolo 19 hodin přijel na Hradčany Hitler s celou suitou nacistických pohlavárů.

Spolu s armádou přijelo gestapo a říšská bezpečnostní služba. Ihned začali zajišťovat spisy ministerstev vnitra a národní obrany a soudů. Získávali seznamy pro budoucí preventivní zatýkání. Wehrmacht zabral veškerý vojenský materiál. Německo tak získalo celou výzbroj československé armády. Údajně se mělo jednat o nejrůznější materiál pro vyzbrojení nejméně 20 divizí v hodnotě 23 miliard 75 milionů Kč předválečných. Nikdy nám Němci za zbraně nezaplatili. Ukradenými československými zbraněmi dokončili vyzbrojení Wehrmachtu, že se stal nejsilnější armádou, schopnou napadnout Polsko i Francii, jejichž armády vyzbrojením převyšoval.

Ministr zahraničí von Ribbentrop přednesl 16. března v pražském rozhlase Hitlerův výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava. České země po tisíc let náležely k životnímu prostoru německého národa,...násilí a nerozum vytrhly je svévolně z historického okolí... a zapojením do umělého útvaru Česko - Slovenska vytvořily ohnisko stálého neklidu.

Hlavou protektorátu byl říšský protektor, podléhající přímo říšskému kancléři. Hitlerovým výnosem se české země staly vazalským státem Německa. (Po formální stránce tato protektorátní smlouva se shoduje v řadě článků s protektorátní smlouvou mezi Francií a tuniským bejem z roku 1881.) Protektorátní policie byla podřízena říšské policii a gestapu.

Pro Československo začala II. světová válka již v létě 1938, okupace v březnu 1939. Neslo tedy nejdéle útrapy válečné, ztráty odboje zahraničního a domácího přesáhly 300000 obětí, postižena byla zejména elita národa (což bylo cílem uchvatitelů).

Otakar Mach, Sokol Prosek

Kaleidoskop

Češi proti Římu

1. března 1420 vyhlásil tehdejší papež Martin V. první křížáckou výpravu proti vzpurným Čechům, kteří si vážili památky mistra Jana Husa a odmítali poslušnost budoucímu králi, bratru Václava IV. Zikmundovi Lucemburskému.

Nespokojenost s poměry v tehdejší církvi, papežské schisma vytvářelo podmínky pro reformátorské snahy v církvi, které u nás v Čechách vyvrcholily za panování krále Václava IV, který nedovedl kritické situaci dost dobře čelit. Nespokojenost české i římské šlechty způsobila, že r. 1410 byla Václavovi odebrána koruna říšského krále a na jeho místo byl jmenován jeho bratr Zikmund Lucemburský. Následovalo svolání u nás nechvalně známého církevního sněmu do Kostnice – tam došlo k procesu s Janem

Husem, který odmítl své myšlenky odvolat, byl tedy odsouzen a 6. července 1415 v Kostnici upálen. O rok později se situace opakovala, tentokrát stejný ortel postihl Husova přítel mistra Jeronýma Pražského.

V Čechách byly ovšem Husovy myšlenky značně rozšířeny a národ je bral za své, takže odpor proti výsledku koncilu byl stále silnější, Češi odmítali uznat Zikmunda, který po Václavově náhlé smrti 16. srpna 1419 byl pravoplatným kandidátem na český trůn, vytýkali mu jeho postoj na koncilu a vydání Jana Husa – následovala neklidná doba bojů husitů (přívrženců myšlenek J. Husa) a katolíků. Za uznání Zikmunda králem si husité kladli podmínku uznání přijímání od obojí, což Zikmund odmítl.

Takovou neposlušnost bylo ovšem nutno ztrestat a tak papež Martin V. vyhlásil křížáckou výpravu proti vzpurným Čechům, v čele této výprav stál právě Zikmund, který si tak rozhodně přívržence v Čechách nemohl získat. Křížáci měli mnohonásobnou početní převahu, 3. května kapituloval Hradec Králové a Zikmund zamířil do Kutné Hory, kde převládali Němci a katolíci. Pokus o smír nevyšel, Praha zavolala na pomoc husity z venkova. Zikmund stále držel Pražský hrad a Vyšehrad, husité ovládli Staré i Nové město pražské. Na pomoc ohrožené Praze přispěchali z východních Čech orebité vedení Janem Žižkou a husité z Žatce, Loun a Slaného. Zikmund poslal část svého vojska - 400 jezdců doprovázených pěšáky - proti oslabenému Táboru, ale Žižka zasáhl, porazil je a dorazil ještě včas do Prahy. Neúspěšní křížáci zatím plenili v Lounech a Slaném, a koncem června zaujali strategická místa před Prahou, kterou bránilo asi 9 tisíc lidí proti obrovské početní převaze. 25. června zvítězil husitský oddíl vedený Mikulášem z Husi a ubránil Tábor. Křížáci měli v úmyslu vyhladovět Prahu, ale ironií osudu měli daleko větší problémy sami. Poslední zásobovací cesta vedla přes vrch Vítkov. V rozhodující bitvě na Vítkově dne 14. července 1420 byli křížáci na hlavu poraženi, následoval úplný rozpad křížáckého vojska. Husité ani nadále nechtěli přijmout Zikmunda za českého krále a nakonec bylo křížácké vojsko rozpuštěno. 500 let po této události byl vrch Vítkov přejmenován na Žižkov.

„Masaryk nás svolává, rozkazy nám vydává...“

vstávejte vy čeští legionáři, zlá vojna nám nastává..!“

Zpívali si legionáři Olomoucké kulometné roty 6. Hanáckého pluku, kteří pod vedením Stanislava Čečka slavně zvítězili v boji o přístup k magistrále. Bojovalo se o důležitý železniční uzel Bachmač a most přes řeku Desnu – bylo nutno zabránit německým vojskům proniknout na Ukrajinu a odříznout našim vojákům cestu po magistrále dále na východ. Bylo to už v době po uzavření tzv. Brestlitevského míru mezi Němci a bolševiky.

Padlo tu 45 legionářů, 210 jich bylo zraněno a 41 zůstalo pohřešovaných. Ztrát na německé straně bylo podstatně více – asi 300 mrtvých a několik stovek pohřešovaných. Díky vítězství legionářů bylo vyjednáno příměří, které jim otevřelo průjezd k Čeljabinsku a Penze.

Podotýkám, že bojující legionáři byli součástí československé armády – armády státu, který ještě neexistoval.

Bitva u Sokolova

Na konci února 1943 na východní frontě došlo k dočasnému zastavení postupu Rudé armády. Území fronty bylo značně rozsáhlé a sověti ho nebyli schopni pokrýt – Němci se vrhli do protiútoků.

Naši vojáci byli dopraveni vlakem z výcvikového střediska v Buzuluku do železniční stanice Valujki, asi 350 km od Charkova. Tam bylo nutno dojít pěšky. Pro nebezpečí náletů se pochodovalo převážně v noci. Do Charkova přišly naše jednotky 1. března a byly odeslány k Sokolovu. Úkolem bylo udržet postavení na řece Mža. Přístup k Sokolovu bránil sovětský 78. gardový pluk, přesila však byla na německé straně. Řeka Mža byla zamrzlá a proto byly obavy z možného útoku tanků. Později se však tank vyslaný plk. Svobodou na pomoc k Sokolovu do řeky probořil, led totiž rychle tál. Velením obranného postavení byl pověřen kapitán Otakar Jaroš.

Vlastní bitva začala 8. března ve 13 hodin. Měla dramatický průběh, českoslovenští vojáci několikrát odrazili útoky německé pěchoty, která byla v přesile. Vzhledem k situaci se rozkaz stáhnout se k čs. jednotkám nedostal, spojky byly zlikvidovány a telefon přerušen. Boj pokračoval, u místního kostela padl velitel kapitán Otakar Jaroš. Po setmění boje ustaly, ústup trval celou noc, 9. března utrpěl nepřítel velmi citelné ztráty. 11. března byla zachycena zpráva o chystaném německém protiútoku, dělostřelectvu se však podařilo včas úspěšně zasáhnout. Obranné posice však byly prolomeny a Charkovu hrozilo obklíčení, proto byl nařízen ústup. Tragický byl ovšem osud zajatých raněných, kteří byli bez milosti dne 14. března postříleni a 25 jich bylo odvezeno do Protektorátu.

Některá fakta o bitvě byla, bohužel za komunistů utajena a následně byly výsledky a význam bitvy bagatelizovány. V současnosti se na základě historických dokumentů historikové ztotožňují s výkladem situace bitvy u Sokolova a armáda se k této významné události hlásí.

11. března 1848 – Svatováclavské lázně

Revoluční rok 1848 poznamenal další vývoj Evropy. Pod tlakem událostí rakouský císař byl donucen propustit kancléře Metternicha a slíbit ústavu, což dalo základ vzniku konstitučního hnutí v Čechách. Veřejné shromáždění ve Svatováclavských lázních dne 11. března 1848. bývá považováno za první politickou schůzi u nás. Sešlo se na něm více než 800 lidí – a byli mezi nimi i nejpřednější muži národního obrození.

Prohlášení vypracoval jako petici poslanec František Augustin Brauner, požadavky petice byly shrnuty do jedenácti bodů. Jednotný správní celek ze zemí Koruny české, zrovnoprávnění Čechů a Němců, výkup z roboty a zrušení poddanství, zavedení obecní samosprávy, svoboda tisku a shromažďování, náboženského vyznání, zřízení nezávislých soudů a občanských gard. K podpisům mnoha tisíc Pražanů se připojili i občané českých měst (např. Liberec a Litoměřice), ale nepřipojila se Morava a Slezsko.

19. března odjela delegace do Vídně, ale tam už byla předem připravena negativní odpověď se zamítnutím petice. V Čechách se stal tzv. Svatováclavský výbor centrem politického života, došlo k uvolnění cenzury a vzrůstal politický ruch. Mluvčími výboru byl Fr. Aug. Brauner a Alois Pravoslav Trojan.

Zamítnutá petice byla po návratu delegace přepracována a deputace vedená A. P. Trojanem ji znovu vezla do Vídně. Výsledkem byl první kabinetní list z 8. dubna, kterým byla zrovnoprávněna čeština. 2. – 12. června se sešel Slovanský sjezd na Žofině a následovaly svatodušní bouře v Praze, tvrdě vojensky rozežhané generálem Windischgratzem. Sjezd byl oficiálně rozpuštěn 26. června 1848.

Václav Matěj Kramerius a Česká expedice

Krameriova Česká expedice bylo první české nakladatelství, které se stalo střediskem

tehdejší české vlastenecké společnosti. Mělo působnost v Českých zemích, vydávaly se zde především české knihy, což mělo neobyčejnou důležitost při znovuuvedení češtiny do české literatury i běžného života. V expedici se scházeli čeští vzdělanci a vlastenci – možná, že si teď čtenáři vzpomenou na krásné scény z filmového zpracování Jiráskova F. L. Věka. Krameria tam ztvárnil vynikající český herec Václav Voska.

Byl rodákem z Klatov, kde se narodil 9. února 1753, zemřel v bídě v 55 letech v chorobinci a chudobinci v Praze na Karlově 22. března 1808. Je znám jako spisovatel, nakladatel, novinář a bývá považován za zakladatele české žurnalistiky.

Studoval na gymnasiu v Klatovech, později na Karlo – Ferdinandově univerzitě v Praze, mezi jeho profesory patřil i známý Stanislav Vydra. Za studií mu hodně pomohl Dobrovský, který ho doporučil Janu Norbertovi z Neuberka – Kramerius pak pracoval při katalogizaci jeho rozsáhlé knihovny, což mu v budoucnosti pomohlo získat nejen důležité známosti, ale především praktické znalosti redakční a vydavatelské práce.

Roku 1786 založil „Schonfeldské císařsko královské poštovní noviny“ a 1. července 1789 vlastní „Pražské poštovní noviny“, které byly roku 1791 přejmenovány na „Krameriovy c. k. vlastenecké noviny“. V roce 1795 koupil knihtiskárnu, která se stala základem jeho nakladatelství. Jeho noviny byly velmi oblíbené a hojně čtené – věnovaly se osvětové práci, problémům národní emancipace, bojovaly proti rozšířeným pověrám, snažily se řešit i problémy sociální a hygienické. Zveřejňovaly i úřední vyhlášky, oznámení, vojenské zprávy z domova i z ciziny, čtenářům přibližovaly i divadlo a literaturu. Kromě toho nakladatelství vydávalo i četné české tzv. kalendáře s různou tematikou – historickou, cestopisnou, dobrodružnou a také bajky a pohádky.

Význam Krameriova působení pro emancipaci českého národa je nepopiratelný.

Prokop Diviš kontra Benjamin Franklin

Předem připomínám, že k žádnému sporu o původnost vynálezu mezi nimi nedošlo. V každém případě Diviš Franklina předběhl, ale byl to Franklinův vynález, který ovládl svět.

Prokop Diviš (původním jménem Václav Divíšek) pocházel z prostých poměrů, narodil se 26. března 1698 a zemřel 21. prosince 1765. Byl skutečným „renesančním člověkem“ – jako katolický kněz byl přírodovědcem, teologem, léčitelem, hudebníkem a především vynálezcem. Zajímala ho elektřina – jeho nejznámějším a nedůležitějším vynálezem byl tzv. „meteorologický stroj“ z let 1750 – 1754 – v podstatě to, čemu dnes nesprávně říkáme „hromosvod“, správně „bleskosvod“.

Základem tohoto „stroje“ byl vodorovný železný kříž na 41,5 m vysokém stožáru. Na ramenou tohoto kříže bylo rozmístěno 12 kovových krabic se silnou vrstvou železných pilin a asi čtyřmi sty kovových hrotů trčících k obloze. Se zemí byl vodivě spojen třemi řetězy. Byl vztyčen r. 1749.

Benjamin Franklin, americký politik, vědec, jeden z organizátorů vzniku samostatných Spojených států amerických, přinesl již v r. 1749 důkaz, že blesk má elektrickou podstatu. Tyčový bleskosvod postavil až v r. 1760, šest let po Divišovi. Bylo to odlišné zařízení než Divišův „meteorologický stroj“. Franklin ho sestrojil na základě představy, že bleskosvod má pouze svádět elektrický výboj na bezpečné místo (do země). Vynález se rozšířil především proto, že jeho výroba byla podstatně snazší a levnější. Franklinův bleskosvod byl v Čechách prvně použit r. 1775 na zámku Měšice u Prahy. Prokop Diviš byl skutečným vědcem světového jména. Výsledky svých pozorování shrnul v pojednání „Magie naturalis“ – „O podstatě statické elektřiny“. Měl styky s významnými vědci své doby, dopisoval si s předními fyziky, mezi kterými byl ve velké vážnosti – ale když v r. 1759 udeřilo v našich zemích enormní sucho, lidé se domnívali, že to způsobuje Divišův bleskosvod na zahradě fary a celé zařízení strhli. Kopie tohoto zařízení dnes můžeme

spatřit vedle radničního domu, před Divišovým divadlem z r. 1926 v Žamberku a u památníků Prokopa Diviše ve Znojmě.

Bleskosvodem ovšem Divišova práce nekončila. Zabýval se dalšími výzkumy při využívání elektrického proudu, dokonce i pro léčebné účely. Patří k největším vědcům své doby – jeho jméno je zvěčněno na budově Národního muzea v Praze, společně s dalšími 71 dalšími jmény důležitých kulturních nebo vědeckých osobností.

Hokej – morální odplata

Důkaz, že slabší dokáže zvítězit nad silnějším, pocit morálního vítězství, odplaty, hrdosti – to vše cítili českoslovenští občané po vítězství ve dvou zápasech nad sovětskou „sbornou“ na hokejovém mistrovství světa ve Stockolmu v roce 1969.

Stalo se neočekávané, vyhrát se Sověty hned ve dvou případech, bylo považováno za téměř nemožné, „sborná“ vždy patřila mezi nejlepší hokejová mužstva světa. Výhra byla otázkou prestiže a v roce 69, kdy události sovětské invaze v srpnu 1968 byly ještě příliš živé, bolestné – hokejisti tak naplnili touhu po odplatě celého Československa a posílili vědomí, že není všem dnům konec a nakonec se přece jenom musíme dočkat nějaké spravedlnosti.

První zápas se konal 21. března. Vyhráli jsme 2 : 0. Obrovské nadšení v celém státě, spontánní oslavy na náměstích našich měst, veřejně vyjadřovaný odpor proti tomu, co se stalo v srpnu 1968.

Druhý zápas jsme očekávali s nervozitou, bylo totiž dost nepravděpodobné, že by se grandiosní výsledek mohl opakovat. Lidem vůbec nešlo o výhru na šampionátu – šlo o to porazit Sověty a jsem si jista, že jako celý národ to cítili i ti, na kterých vše záviselo – členové našeho mužstva. A tak 28. března večer seděl celý národ u televizorů. V té době náhodou přijel na obchodní cestu z Ameriky můj vzdálený příbuzný – měl bydlet na Václavském náměstí v hotelu Jalta. Z letiště jel do středu města naprosto prázdnými ulicemi, na „Václaváku“ naprosto mrtvo, nikde nikdo. „Pro Boha, co to s tou republikou udělali?“ O tom, že se hraje hokej nevěděl. Historický úspěch se však opakoval, tentokrát 4 : 3. „Nikdy jsem neviděl, aby se dokonale prázdné velké náměstí během dvou minut zaplnilo takovým množstvím lidí!“ Jásajících lidí.

Jsem očitý svědek a oslava vítězství nad Sověty patří mezi události, na které nelze zapomenout. Byla jsem náhodou v Praze na návštěvě u bratra. Konec zápasu – a sídliště vybuchlo. Z televizorů zněla česká a slovenská hymna, otevřela se okna paneláků a z oken padal vodopád prskavek, lidé křičeli i zpívali, mávali, projíždějící auta troubila. Vyběhli jsme z domu. Zastavilo nám první auto, na které jsme zamávali. Směr a cíl byl jasný – centrum města. Vystoupili jsme někde nad muzeem a za pár minut, když jsme došli na náměstí, bylo už naprosto plné. Prý se tam sešlo asi 150 tisíc lidí – a ti všichni křičeli a jásali, objímali se. Okna i balkony domů plná, viděla jsem starou šedivou paní s „vozembouchem“ vyrobeným ze smetáku a starého hrnce – přímo poskakovala, floukla vozembouchem o zem a vykřikovala výsledky obou zápasů. Místo dojatých slz při hraní hymny na počest vítězů, teď jsme měli oči uslzené smíchem a štěstím. Ten, kdo to nezažil, si to asi nemůže představit! Pomalu jsme procházeli jásajícím náměstím směrem na Můstek. Za velkými rozsvícenými výklady nějaké letecké společnosti seděli piloti a letušky a srdečně připíjeli jásajícímu davu. Když jsme se dostali na úroveň kanceláří Aeroflotu, právě zazvonilo sklo výkladu pod první letící dlažební kostkou. „To se nemělo stát!“

Nezastavili jsme se – ne proto, že bychom se báli, ale bylo nám jasné, že teď budou mít naši „přátelé“ záminku obžalovat účastníky – to nebyla demonstrace, to byla národní oslava – z vandalismu a nespportovního chování – což se, samozřejmě, následně také stalo. Jak jsme se pak dostali domů do Hloubětína si vůbec nepamatuji.

Pokud se týče útoku na Aeroflot, asi už nikdo nezjistí, jestli to byla skutečně pouze spontánní reakce rozvášněného davu, nebo uměle připravená provokace. Není totiž jasné, kde se vzala hromada dlažebních kostek právě tady, když vozovky i chodníky v celé této oblasti byly pouze asfaltové!

Oslavy vítězství neprobíhaly pouze v Praze. Republika jásala a cítila ohromné uspokojení. „Dostali jste napráskáno – konečně! Přece jenom existuje nějaká spravedlnost!“ Možná, že vzhledem k tomu, co zákonitě následovalo a muselo následovat, jsme v té chvíli byli všichni naivní, ale byla to krásná naivita.

Následoval ostrý protest z Moskvy – dovolili jsme se přece zvítězit a dvakrát porazit „neporazitelné“ – jak jsme to mohli ještě oslavovat?!

Následky se tedy dostavily, tlak Moskvy sílil, vedl k odstranění Dubčeka a jeho nahrazení přijatelnější osobou Gustáva Husáka dne 17. dubna 69.

A nastala šedivá léta normalizace.

Kaleidoskop připravila za pomoci literatury a wikipedie Jarina Žitná

Za žlutou šipkou na konec světa

Díl třetí, dokončení

Z Ovieda šlapu kamením ve stopách krále Alfonza II. Camino Primitivo. Ranní mlhy v Asturii střídá odpolední horko i v polovině října. Cesta je rozmanitá, kopcovitá s minimem rušivých silnic, je opravdu krásná. Jedna vesnička tu ukrývá nenápadný albergue. Kdo o něm neslyšel, jde bez zájmu dál. Kdo ví, zůstává na noc, protože tady žije opravdu duch poutí. Více prozradím jen těm, kteří se na cestu chtějí vydat. V Galicijském Mélide, vyhlášeným chobotnicemi, se Primitivo setkává s Francés a o pár kilometrů dále se připojí i Norte, které sleduje severní pobřeží. Zajímavým městem je Monte de Gozzo, vrcholek, ze kterého je možno prvně zahlédnout věže katedrály sv. Jakuba v Santiagu. První ze skupiny poutníků, který je spatří, si prý může říkat král poutníků. Údajně z tohoto čestného označení se vyvinulo příjmení Král. Na vrcholu kopce stojí památník, na kterém je vyobrazeno putování svatého Františka z Assisi a papež Jan Pavel II., který tu byl v roce 1989 osobně. Pro zabezpečení jeho návštěvy vznikl na úpatí ubytovací komplex schopný pojmout tisíce poutníků naráz, taková církevní kasárna. Cesta mi tu připravila další z krásných překvapení. Vracel jsem se z pozdního oběda do jednoho z mnoha pokojů. Sotva jsem odložil věci na své lůžko, pozdravil mne z rohu ženský hlas. Obrátil jsem pozornost tím směrem a spatřil Catherine, kamarádku z Walesu, se kterou jsem se v Léonu rozloučil. Cesta občas znovu svede lidi k sobě tím nejméně očekávaným způsobem. Neviděli jsme se tři týdny. Měla být minimálně týden přede mnou. Jak je vidět, ani sbohem nemusí být definitivní. Oslavili jsme shledání společnou večeří. Teprve zde se mi tahle dlouhonohá usměvavá blondýnka, sálová sestra, svěřila, že se v cíli setká s matkou a že zpomalila proto, aby vstoupila do Santiaga v den smrti svého otce. Byla to ona, která mne představila mamince se slovy, tohle je Thomas, on dělá všechno jinak než ostatní. Poslední zprávu o ní mám z Etiopie, kde asistuje při rekonstrukcích po traumatech obličeje. Statečná holka.

Santiago de Compostela pro mne bylo jen krátkou zastávkou. Rozloučil jsem se s přáteli, vyzvedl compostelu (doklad o vykonání pouti) a vykročil do závěrečného dílu svého putování. Finisterre, galicijsky Fistera, konec světa. Mé kroky vedly nejprve do Muxie, kde jsem se shledal s oceánem. Jeho přítomnost byla cítit dlouho dopředu, ale podobně jako hory v Asturii, i oceán si nechal své zjevení na příhodnou chvíli. V Muxii jsem opět opustil tradiční poutnickou trasu a vydal se po Camino dos Faros, majákové cestě, která vede podél členitého a kamenitého pobřeží. Mým cílem byl Cabo Finisterre, maják na

konci světa, nejzápadnější výběžek pevninské části Španělského království a jedno z nejzápadnějších míst Evropy vůbec. Poutník, který sem dorazí má podle pověsti spálit svůj šat a vrhnout se do moře, ze kterého vyjde znovuzrozen. Přiznávám, že koupel ve studeném Atlantiku jsem si odepřel. Pouze jsem se jím brouzdal a hledal schránky hřebenatek. Poutníka bezpečně poznáte právě mušle sv. Jakuba připevněné na batohu. Na útesu pod majákem, kdesi nad hřmícím příbojem oceánu se údajně nachází kámen, kterému se přezdívá Cristal de Feliz (krystal štěstí). Člověk ho prý má najít a obejmout, což mu přinese štěstí. Já žádný kámen neobjímal, ale jak jsem seděl na skále, do tváře mne šlehal vítr, do uší doléhalo burácení příboje a mé oči hleděly do prázdna přes modré nekonečno, dostavil se silný a neočekávaný nával emocí. Jako v hollywoodském filmu jsem v krátkém sestřihu shlédl svůj život, lidi, které jsem ztratil, potkal, rodinu a staré přátele, kteří na mne čekají doma, a prožil okamžiky silného pocitu smutku i štěstí.

Z Finisterre se mnozí poutníci vrací do civilizace autobusem, který sem vozí turisty. Já se však vracel do Santiaga pěšky. Celou cestu jsem v hlavě střežil nápad, jít jednu etapu v noci. Sice jsem několikrát ráno vyrazil ještě s hvězdami nad hlavou, ale tuhle myšlenku jsem uskutečnil až tady. Při návratu do Santiaga jsem spojil dvě části do jedné. K mé smůle, jak bylo dva měsíce sucho, noční cesta proběhla z poloviny v hustém dešti. I tak to mělo své neopakovatelné kouzlo. Když jsem vkročil na Praza do Obradorio, náměstí před katedrálou, odbily zvony právě šestou ranní. Náměstí, kde se jindy šťastní a veselí poutníci mísí s nic nechápajícími turisty, bylo jen mé. Teprve nyní jsem si město prohlédl a navštívil mši pro poutníky, při které osm mnichů rozhoupává nad hlavami shromážděných oveček obrovskou kadidelnicí. Během mše zazní počty poutníků, kteří toho dne dorazili podle zemí původu a všem je požehnáno v jejich rodném jazyce, tedy i česky. Mše je krásný zážitek, ať věříte, či nikoli. Genius loci a atmosféra navozená zpěvem vás dostane. Zde jsem ve vzpomínkách prožil celou pouť ještě jednou.

Konec mé cesty byl ve stylu Foresta Gumpa. Měl jsem ještě pár dní k dobru před plánovaným návratem a zvažoval, že se vydám na jih do Portugalska. Stál jsem v Santiagu v podloubí a skrze lehký déšť se díval na katedrálu. V tom mi hlavou proletěla myšlenka: Chci domů. A tak jsem jel. Někteří lidé se mě ptají, zda mne cesta osvětlila. Francouzský lékař Jean-Christophe Rufin, zakládající člen Lékařů bez hranic, ve své knize Nesmrtelná túra do Campostely píše, že Cesta pro moderního člověka nemá mnoho společného s křesťanstvím, že její podstata je spíše zenová. Musím mu dát za pravdu. Jednoduchost života, který na pouť vedete, je osvobozující. V Lurdách jsem vypnul telefon a dva měsíce jsem neviděl počítač. Mou starostí bylo pouze mít kde spát, mít co jíst a jít dál cestou, kterou jsem si zvolil. Vrátil jsem se fit a plný energie. Do důsledků jsem si uvědomil, že „nemusím“. Záleží opravdu jen na nás, kudy povedou naše kroky. Stačí se nebát jít vlastní cestou.

Tomáš Kučera, Sokol Litoměřice

Národní parky a ChKO v ČR

Naše Jizerky

Je to zvláštní pohoří. Nikdy jsem se nemohla rozhodnout, jsou – li krásnější v létě, kdy paseky voní pryskyřicí nebo v zimě, kdy sníh sviští pod běžkami a vše je pokryto bílou nádherou jiskřící pod paprsky slunce. V létě i v zimě dovedou však být i velmi zasmušilé, až smutné. Chráněnou oblastí jsou od 1. ledna 1968.

Jsou nejsevernějším pohořím v Čechách, táhnou se od Liberecké kotliny až k Novosvětskému průsmyku, který je odděluje od podstatně vyšších Krkonoš. Jako všechna pohoří na našem území, i Jizerské hory patří k pohořím starým, vyvrásněným kaledonským vrásněním v období prvohor. K dalším tvůrcům dnešního reliéfu patří

pohyby zemského povrchu v třetihorách. Ty se zde projevovaly nápadnými zlomy a pohyby kolem nich. Nejlépe je to vidět na severních svazích hor, prudce spadajících do kotliny kolem Nového Města p. Smrkem, Hejnic, Raspenavy a Frýdlantu. Právě na těchto svazích se zachovalo nejvíce z původního rostlinného krytu pohoří – totiž zbytky původního listnatého porostu – bučin. Tento původní porost vzal za své rozvojem místního sklářského průmyslu (potřeba dřeva pro sklárny) a byl nahrazeno poměrně rychle rostoucím smrkovým porostem.

V třetihorách si starým reliéfem prodraly cestu vyvěřeliny, především čediče – Bukovec na Malé Jizerské louce je se svými 1005 metry jedním z nejvyšších čedičových vrcholů ve střední Evropě. Čtvrtohorní zalednění se Jizerek dotklo pouze okrajově, kontinentální ledovec se zastavil na jejich severním úpatí. Zbyly po něm mrazové sruby a skalní hrady, zvětrávání způsobené vodou a větrem poznamenalo oblast četnými viklany, skalními mísami a skalními hříby.

Nejvyšší horou pohoří je Wysoká Kopa (1127 m) na polském území, za ní následuje pohraniční Smrk (1124 m) a Jizera (1122 m).

Jizerské hory tvoří část evropského rozvodí - Lužická Nisa se svými přítoky Smědou, Jeřicí, Řasnicí a Lomnicí odvádí své vody do úmoří Baltického moře, naopak Jizera pramenící na svazích Smrku, se vlévá do Labe a míří k moři Severnímu.

Samostatnou kapitolou je jizerskohorské podnebí. Jizerky patří mezi nejchladnější oblasti u nás (ve zprávách o počasí se soustavně mezi nejchladnějšími oblastmi umísťuje šumavská Horská Kvilda a osada Jizerka na Malé Jizerské louce). Mají podnebí spíš chladné a hlavně vlhké, což je do značné míry způsobené převládajícím severozápadním větrným prouděním. Léto je krátké, zima trvá 140 – 160 dní v roce, průměrná roční teplota je 4 – 7 stupňů Celsia, lednový průměr je mínus sedm až mínus tři stupně, červencový průměr je pouhých 12 – 16 stupňů.

Zvláštností Jizerek jsou rozsáhlá rašeliniště, která začala vznikat někdy před 10 tisíci let, ale jejich největší rozvoj se datuje až o 5 tisíc let později. Celkově zabírají plochu kolem 250 hektarů, největší jsou rašeliniště Jizery, kudy prochází státní hranice s Polskem a daleko lépe přístupná rašeliniště na Jizerce. Rašeliniště jsou obrovskou zásobárnou vody – daleko lépe se k nim dostanete v zimě, kdy jsou většinou sjízdná na lyžích, sněhové mosty umožňují i časté přejezdy řeky a tedy pohybovat se jak na našem, tak na polském území. Rašeliniště mají svým výparem značný vliv na mikroklima a zpožděným jarním zvedáním vody. Většina rašelinišť není přístupná. Vyskytuje se tam asi 10 druhů rašeliníků, borovice kleč, borůvka bažinná, dva druhy ostřice, klikva bahenní a šícha černá. Na konci Velké Jizerské louky, před stoupáním na Předěl je dobře znát, kde se kdysi těžila rašelina pro lázně v Libverdě.

V Jizerkách najdete několik důležitých údolních přehrad, z nichž asi nejznámější je ta, která už vlastně neexistuje. V roce 1916 se protrhla (odtud dnešní název Protržená) a způsobila katastrofální zničení celého údolí Bílé Desné. Zbyla z ní pouze část přehradní zdi a kamenná věž, je zde i vstup do staré podzemní štoly, kde je dnes snad největší hnízdiště netopýrů u nás, možná i v Evropě.

Za zmínku stojí i minerální prameny kalcium- karbonátových kyselk a malé, ale hojně navštěvované lázně v Libverdě (asi 1km od Hejnic se známým poutním kostelem) i lázně Czieniova a Świeradov Zdroj na polské straně.

Čím více se pokouším sdělit čtenářům alespoň něco o horském útvaru drahému každému občanu této oblasti, tím je mi jasnější, že na všechno mi papír nestačí – Jizerky je třeba projít pěšky nebo na lyžích, v poslední době se tu hodně používají kola. Díky tomu všemu vzrostl v posledních letech neúměrně zájem o tento krásný kousek naší vlasti, takže o osamocených jízdách po lesních cestách a průsecích se nám může už pouze jen zdát, hory zaplavili turisté, parkoviště v Bedřichově jsou přeplněná a do nenávratna se ztratil jizerský „bonton“, kdy platila přednost těm, kteří jeli směrem dolů, kdy se za stopu děkovalo a lyžaři – i neznámí – se vzájemně zdravili. Člověk se může radovat z počtu lidí, kteří touží po zdravém pohybu v krásném prostředí, ale.... Civilizace prostě pokročila i do těch odlehlých koutů světa.

I tak však Jizerky stojí za návštěvu – jsou dobře dostupné z Liberce i Jablonce n. Nisou přes Bedřichov, nebo z druhé strany od Přířovic přes přehradu Souš nebo Malou Jizerskou louku a osadu Jizerka (ta je, mimochodem, prohlášena za rezervaci tmy!), případně i z Harrachova přes Martinské údolí.

Na těchto stránkách už vůbec nezbyvá místo na vyprávění i Jizerské magistrále, zbytečných bývalých sklářských hutí, o pomníčcích dávných lesáků, pytláků a pašeráků (po vydání Nevrlého knihy „Jizerské ticho“ jsme je všichni hledali a pátrali po nich) a obecně známých akcí, jakou jsou třeba „Jizerské tisícovky“, různé dálkové jízdy a především „Jizerská padesátka memoriál expedice Peru“! To je nutno zkusit na vlastní kůži!

Bukovec a osada Jizerka

Typické rašeliniště

A tak tedy na shledanou v Jizerkách!

Jarina Žitná, Sokol Liberec I.

„Hlubokými doušky vdechují prostor, východ i západ jsou mé a sever a jih jsou mé!“

(Walt Whitman)

Zprávy z žup a jednot

Komise pro práci s mládeží a seniory při VO ČOS -

upozorňuje na tři vypsané soutěže pro mládež a seniory – pro obě kategorie je to soutěž fotografická a protože příští rok tomu bude 30 let od obnovení Sokola – třetí soutěž se věnuje tomuto tématu.

Rádi bychom, aby se nám sešlo co nejvíce vzpomínek na obnovování Sokola (nejen) v 90. letech. Proto prosíme o rozeslání této informace sestřím a bratrům, kteří se na tom podíleli.

Informace a propozice pro soutěže na rok 2019 byly poslány na župy a najdete je na webu ČOS, viz <http://sokol.eu/obsah/5438/komise-pro-praci-s-mladezi-a-seniory>.

Komise pro práci s mládeží a seniory.

Slet tří žup Libereckého kraje

Zúčastnili se ho cvičenci tří žup kraje – Ještědské, Jizerské a Krkonošské a jako milí hosté cvičenci z župy Fügnerovy, Tyršovy a Podlipného. Atmosféra sletu byla neuvěřitelná – pro cvičence i diváky.

Slet v Turnově získal *1. místo v anketě sportovec roku Turnova 2018*, jako akce roku. Dovolte, abych všem dodatečně poděkovala touto cestou!

Moc děkuji:

Základní škole Skálova za úžasné zajištění stravy a zázemí (nejen svíčková byla skvělá...).

AC Turnov za poskytnutí a skvělou přípravu stadionu, zázemí pro VIP a šatny.

Místní tělocvičné jednotě za zázemí v hale, baru i šatnách.

Hotelové škole a Hotelu Karel IV. za poskytnutí ubytování.

Libereckému kraji a Městu Turnov za podstatnou finanční podporu.

V neposlední řadě všem cvičitelům, cvičencům, organizátorům, dobrovolníkům a divákům.

Bez Vás všech a Vaší dobré vůle by slet nebyl!

Se sokolským *Nazdar!*

Tereza Linhartová, jednatelka T. J. Sokol Turnov

S hlubokou lítostí oznamujeme...

Dne 5. 1. 2019 zemřela ve věku nedožitých 90 let Mgr. Jarmila Pohlová. Od svého mládí byla velice činorodá a to především v oblastech kultury jak tělesné tak i duševní. V oblasti tělesné kultury je nutné připomenout její aktivní členství v České obci sokolské, kde cvičila i pracovala od dětství. Milovala pohyb, hudbu a tanec. A této oblasti se věnovala po celý život jak svým povoláním, tak i svými zálibami. Jako středoškolská profesorka tělocviku a zeměpisu měla přirozený respekt žáků i kolegů a tzv. „uměla naučit“ – nejspíš i proto, že svoji práci vnímala jako poslání, ne povinnost a vždy vymyslela „něco navíc“. Proto ve své činnosti dosahovala značných úspěchů ať již v

oblasti folkloru, kde tancovala a působila jako choreografka ve folklorních souborech (např. v Souboru písní a tanců Josefa Vycpálka a VŠ souboru Technik, spolupracovala s hudebními skladateli Zd. Bláhou a Zd. Lukášem, spolu se svou maminkou Jarmilou Horejcovou tvořila choreografie pro klatovský folklorní soubor při Škodových závodech, později přejmenovaný na Šumavan, se kterým získala ocenění na Strážnických slavnostech za choreografii Huláni a který dovedla i k účasti na zahraničním festivalu v Anglii). Skládala ale také tělocvičné skladby pro spartakiády (učňovský dorost) ve spolupráci s hudebním skladatelem M. Ballingem. Na to logicky navazovala opět i její činnost v obnovené ČOS, kde v Župě Šumavské dělala cvičitelku, vzdělavatelku, později náčelnici. I zde tvořila choreografie, se kterými slavila úspěchy. Poslední choreografii „Polonézu“ vytvořila na hudbu Antonína Dvořáka, Rusalka.

Ke konci života trpěla těžkým chronickým onemocněním, postupně téměř oslepla, ale nevzdala se, protože měla srdce bojovnice. Je vhodné připomenout, že se svým mužem, také aktivním členem České obce sokolské, byli jeden druhému velkou oporou a přístavem v rozbouřených vodách života. Pod vlajkou důvěry a vzájemné úcty se úspěšně plavili 62 let ve svazku manželském, což je obdivuhodný příklad věrnosti. Oba za svoji činnost v ČOS obdrželi Sokolské vyznamenání.

Patřila ke generaci a druhu lidí, kteří byli ochotni vydávat svoji energii i pro druhé. I proto odešla na druhý břeh beze strachu a smířena.

Vzpomínku zaslala dcera - Ing. Zuzana Baštyřová

Hold dlouhověkým sokolkám...

Tou první je sestra *Drahlava Kovářová*, aktivní členka Sokola ve Zlíně. Své jubileum - 90 let - oslavila 14. února 2019. Je přesně na den o 10 let mladší než cestovatel Miroslav Zikmund.

Jako nejstarší ze župy Komenského se minulý rok zúčastnila XVI. Všesokolského sletu v Praze, a i dnes je, ve svém věku, vitální - na sokolovnu chodí cvičit minimálně 2x týdně, doma nesedí ani jeden den, musí mezi lidi. Jezdí každoročně uzamykat moře, účastní se pravidelně mnoha akcí, které pořádá město Zlín, v létě nevynechá ani jeden slunný den, aby nebyla u vody a zaplavala si, a dokonce si chodívá ve svém věku i zatancovat.

Jak sama říká, život jí stále chutná !

Gratuluji jí všechny sestry a bratři ze Sokola, se kterými cvičí, a přeji všechno nejlepší, hlavně mnoho a mnoho zdraví a pohody do další let!

Zaslala Jana Bulíková, Sokol Zlín

Druhá z jubilujících sester *Věra Unčovská*, členka Sokola Liberec I. je o pět let starší, 28. února jí bylo plných 95 let. Členové naší jednoty ji znají jako nesmírně obětavou kuchařku na sokolských dětských táborech, kde se nás s úsměvem a dobrou náladou snažila živit co nejchutněji a nejúspěšněji. Nikdy jsme ji neslyšeli reptat v případě špatného počasí nebo velkého nepohodlí. A vaření pro 70 účastníků v podmínkách polních kuchyní rozhodně nelze považovat za snadnou práci.

Věra je stále čilá, i když už nemůže cvičit, má předplatné do bazénu, který pravidelně navštěvuje dvakrát týdně. Bydlí sama a sama se o sebe dokáže postarat, stále se zajímá o dění v naší jednotě a v Sokole vůbec. Minulý týden jsme u ní – se sletovým památkem a kytkou – společně prožily krásné odpoledne.

A tak Ti, Věro – přejeme stále pevné zdraví, elán a aktivitu, radost z vnoučat a pravnoučat – a přejeme si zůstat i ve stáří jako Ty!

Jeden z těch, kteří zaplatili...

3. února uplynulo 75 let od hrdinského skonu jedné z největších sokolských legend, bratra *Františka Pecháčka*, tvůrce nepřekonatelné skladby *Přísaha* republiky i zemského velitele odbojové sokolské organizace pro Čechy Jindra, kteréžto výročí si Sokol Pražský připomněl o nedělním odpoledni malým pietním aktem, uctěním památky nepokořeného sokola u pomníku 294 obětí z řad aktivních účastníků největšího činu protinacistického odboje na území Třetí říše, útoku na Reinharda Heydricha, před vchodem do pravoslavného chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici, následně po té u pamětní desky manželů Pecháčkových v jejich bydlíšti na Smíchově, dnešní ulici Jindřicha Plachty 3.

Děkuji všem, kdo vzpomněli jeho nehynoucí památky!
„Bratře Františku, odkazu Tvému věrni zůstaneme!”

René Kazda, Sokol Pražský

Závěrečné slovo

Upozornění a vzpomínka Jana Masaryka

Uvědomuji si, že jsem se v připomínkách ke článku br. Kosteckého hodně odvolávala na stěžejní tvůrčí Tyršovu myšlenku, přímo navazující na kulturu starověkého Řecka. Pokud máte zájem a chcete vědět víc, dávám k dispozici svou závěrečnou práci „Antická kultura a Sokol“ na Univerzitě třetího věku filosofické fakulty UK. Napišete – li si o ni, pošlu ji obratem na Vaši adresu. Připomínám, že se zveřejněná fakta dají dobře využít při vzdělávací práci – vlastně proto byla napsána!

V březnu budeme vzpomínat na prvního prezidenta republiky, prezidenta Osvoboditele – Tomáše Garrigua Masaryka. Takhle na svého otce vzpomínal jeho syn Jan Masaryk v jednom ze svých válečných proslovů z Londýna (soubor projevů „Volá Londýn!“) :

„Jako malý chlapec T. G. Masaryk sedával tu a tam na koni, když s dědečkem Masarykem koupali koně v řece. V šedesáti pěti v Ženevě začal jezdit a v osmdesáti seděl na koni, ať už v kroku, klusu nebo cvalu, ze všech suverénů na světě nejlépe. Často, když jsem s ním jezdil a náhle se objevil široký příkop, zpomalil jsem svého koně doufaje, že otec příkop objede. Bez výjimky přeskočil a úsměvem mírně opovržlivým se podíval na svého opatrného syna!”

A tak jsem si vzpomněla na tradiční - a rozhodně ne zastaralé - sokolské heslo:
„*Přelez – přeskoč – nepodlez!*“

Není už konečně čas, abychom překážky přeskakovali a přelézali, ale nepodlázali?!

Jarina Žitná

